

ROMA NE
Paulom dis tcgãya sa
Roma ne koe
Téé-cookg'ai sa

Paulo ba kò ncëes tcgãya sa Roma di ne dtcòm-kg'ao ne góá máá, Roma dis kereke sam kò dàra kg'oana khama. Gam dis tc'ëe sa kò dtcòm-kg'ao ne cgoa síí gaa koe cg'árése hãa, a nxãwa còoka qõò si i.

Dtcòm-kg'ao nem ko qãèse bìrí, dtcòm-kg'ao ba ko dùús koe dtcòm sa, naka dtcòm ko wèe cáman di kg'õèan koe dùú sa nxàe sa.

Paulo ba ko 1:17 koe góá, tcgãyas ko nxàe gúuan ka: Baebele sa ko nxàea tcg'òó, Nqari ba ko ntama ma khòe ne Gam ka tchànokagu sa: dtcòm koe guu a, “gaas di tshoa-tshoasean koe guu a síí gaas di chõò-q'ooan koe tééan koe.”

Me ko nxãaska Paulo ba 1-3 di xu tcee xu koe x'ái, wèe ne khòe ne (Juta ne hëé naka tãá zi qhàò zi di ne hëéthëéa) cg'ãèan di qarian dòm q'oo koe hãa, ke méé ne Nqarim cgoa xg'ae-xg'aese sa. Jeso Krestem koe dtcòm koe cúí ne ko khòe ne guu a Nqarim koe tchànokaguè (3:22).

Dtcòm-kg'ao ne ko Krestem koe guu a Nqarim koe tòókuan hòò (5:1), naka kabas kg'òè sa hëéthëé e (6 dim tceem koe). Nqarim dim Tc'ëe ba ko dtcòm-kg'ao ba kgoara, x'áèan di qarian koe hëé, cg'ãèan koe hëé naka x'oos koe hëéthëé e (7-8 di tsara tcee tsara koe).

Me ko nxãaska Paulo góá, nta ne kò ma Juta ne hëé naka qhàò zi di ne hëéthëé ma Nqarim ko ma

ngõóm di ne khòè ne ma tc'ěea máás koe ma tcãa sa (9-11).

Còo dis kam ko Paulo ba dtcòm-k'ao ne gha ma kg'òès ka góa, kái-k'aise c'ěe ne khòè ne cgoa tsééa xg'aeana ka (12-16 di xu tcee xu koe).

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- dtcòm sa (1:16, 17; 5:1)

- tchànokagu (5:1)

- q'anokagu (6:22)

- cgàa ba - Tc'ěe ba (8:5-9)

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Téé-cookg'ai sa hěé naka tc'ěe-k'ám zi hěéthěé e (1:1-17)

- Kgoarasean koe ko qaase sa (1:18–3:20)

- Nqarim dim dàòm kgoarasean di ba (3:21–4:25)

- Kabas kg'òè sa Krestem koe (5:1–8:39)

- Nqarim dis tc'ěe sa Iseraele koe hěé naka qhàò zi di ne koe hěéthěé e (9:1–11:36)

- Dtcòm-k'ao ne ko ma tséé sa (12:1–15:13)

- Chòò-q'oo sa hěé naka tsgámku zi hěéthěé e (15:14–16:27)

Téé-cookg'ai sa (1:1-17)

Tsgámkaguku zi

¹ Paulo ra a, Jeso Krestem dir qãa ra, ncěe x'áè úú-k'ao* bar gha ii ka tcièa hãa ra, a ra a Nqarim di qãe tchòàn dise nxára tcg'òò a cúia tòòèa. ² Nqari ba kò nxãakamaga Gam di xu porofiti xu koe guu a ncěe qãe tchòàn ngòòkagu taà hãa, Tcom-tcomsa zi Tcgãya zi Nqarim di zi koe, ³ ncěe ko Gam dim

* **1:1:** x'áè úú-k'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

Cóám ka kg'ui i, ncêe kò khóèan dis iis koe Dafitem ka tsgõose-coa ii ba, ⁴ a kò ãem kò x'ooan koe tãe ka Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe guu a qarian cgoa x'áíèa ba, Nqarim dim Cóám ii sa - gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba. ⁵ Ncêe xae kò Gam koe guu a cgómkuan hãe naka x'àè úú-kg'ao xae gha ii sa hãéthãe hòò ba, nxãasega xae gha wèé ne khòè ne qhàò zi di ne Gam di cg'òèan domka tciia óá, ne gha nxãasega dtcòm̄s koe guua komsanan úú ka. ⁶ Tu gatu thãe gane ka c'ẽe tu u, Jeso Krestem di iise tciiea hãa tu.

⁷ Wèéa tu ãe Roma koe hàna tu ncêe Nqarim ka ncàm̄mèa hãa, a hàà tu gha tcom-tcomsa ii ka tciiea hãa tu kar ko máá:

Nqarim gatá ka Xòò ba hãe naka X'aigam Jeso Kreste ba hãéthãe tsara koe guua hãa cgómkuan hãe naka tòókuan hãéthãe mée i gatu cgoa hãa, témé.

Paulo ba Roma koe dàran xgónèa

⁸ Tc'ãà dis kar ko Jeso Krestem koe guu a gatu wèé tu domka tirim Nqari ba qãè-tcaoa máá, gatu dis dtcòm̄ sa ko wèém nqõóm koe nxàèè khama.

⁹ Nqarim, ncêer ko wèé tcáóa te cgoa Cóásem di qãè tchòàn xгаа-xgaan koe tsééa máá ba tirim tééa-máá-kg'ao Me e, xòm̄ x'aèser ko tc'ẽe-tc'ẽese tu u di ba. ¹⁰ Tiri còrèan koer ko wèé x'aè ka dtcàrà, còò dis ka i gha, Nqarim kò ncàm̄a hãa ne, dàòan xgobekg'amsea máá te, ra síí cgae tu u sa. ¹¹ Bóòà tur xgónèa hãa khama, nxãasegar gha c'ẽes máàkus Tcom-tcomsam Tc'ẽem di sa máà tu u, tu gha qari-qariè ka. ¹² Méér ko saa, tíí hãe naka gatu hãéthãe ta ga korèku si i, ncêe ta gatá wèéa ta úúa hãa dtcòm̄an cgoa, gatu hãe naka tíí ga ra hãéthãe e.

¹³ Tíi qõe ga tuè, q'ãa tu gha sar ko tc'ëe, kái q'oro ra ko hàà cgaea tu bìrísea hãa, nxãasegar gha hàà gatu koe ga thëe tc'ároan kúrú ka, ncëer ma tãá zi qhàò zi di ne c'ëe ne koe hëéa khamaga ma; igabagar ncëes noosega xgáèa tòóèa. ¹⁴ Kúrú méer gas tséés kaia sar úúa hãa, Gerika ne koe hëé naka Gerika tama ne koe ga hëéthëé e, ãe tc'ëega ne koe hëé naka ãe káa tc'ëe ne koe ga hëéthëé e. ¹⁵ Gaa domkar ko kaisase tc'ëe, gatu ãe Roma koe hàna tu koer gha gataga thëé qãè tchõàn xгаа-xгаа sa.

Qãè tchõàn di qaria ne

¹⁶ Qãè tchõàn domkar sau-cgaekaguè tama, Nqarim di qari i khama, ãe ko dtcòm wèém gha kgoarase di i, tc'ãà dis ka Juta ne koe, naka gataga Gerika ne koe hëéthëé e. ¹⁷ Nqarim di tchànoa ne ko dtcòm koe guu a qãè tchõàn koe x'áíe khama, gaas di tshoa-tshoasean koe guu a síí gaas di chõò-q'ooan koe tééan koe, ncëe i ma góásea a ko máá: “Eë tchàno ii ba gha dtcòm koe guu a kg'õè,” témée khamaga ma.

Kgoarasean koe ko qaase sa (1:18–3:20)

Wèém khóè ba cg'uri-kg'ao me e

¹⁸ Nqarim di xgòà ne ko nqarikg'ai koe guu a wèes ãe Nqari-tcáo tama sa hëé naka khóèan di cg'ãè tcáoan koe hëéthëé x'áíe khama, ncëe ko gaan di cg'ãè cauan cgoa tseeguan náà ntcòò o. ¹⁹ Ncëe Nqarim ka ga q'ãaè sa ne x'áíèa hãa khama, Nqari ba x'áí ne sia hãa domka. ²⁰ Chõò tama qarian Nqarim di hëé naka Gam di ii-q'ooan hëéthëé ncëe hòòse tama, nea kò nqõóm tshoa-tshoase koe guu

a ãem Nqari ba kúrúa hãa gúùan koe ga bóòda q'ãase a ko x'áise, nxãasega ne gha khóè ne táá máá, c'úùà ne kò hãa, témé ka. ²¹ Eẽta ne ma Nqari ba q'ana hãa igaba ne Nqarim iise dqom̃ Me tama, kana qãè-tcaoa máá Me tama khama, igaba i gane di tc'ẽe-kg'áman káà hùis gúù sa kúrúa, i gane di tcáóan ncẽe káà tc'ẽe e ntcùú-ntcuuèa hãa. ²² Eẽta ne ko máá, tc'ẽega ne e, témé, igaba ne kò kaàn tc'ẽe, ²³ a ne a kò chõò tamam Nqari ba ne gha dqom̃ kámá ka, chõòko khóèan di zi sere-sere zi hẽé, tsarán di zi hẽé, naka kg'oo-coan di zi hẽé naka ncãà-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan di zi hẽéthhẽé dqom̃.

²⁴ Gaa domkam kò Nqari ba cg'ãè zi gúù zi tcáóa ne ko tc'ẽe zi guua máá ne, ne kò cgáé-q'ooa ne koe sau-sauga zi gúù zi kúrú cgaeku. ²⁵ Nqarim di tseeguan ne kò tshúù-ntcõan kúrú, a ne a kò xommèa hãa zi gúù zi dqom̃ a tsééa máá zi, Kúrú-kg'ao ba ne gha dqom̃ khama ii x'aè ka - ncẽe ko chõò tamase dqom̃mè ba! Amen.

²⁶ Ncẽes gúùs domkam kò Nqari ba tcáóa ne koe ne ko qaa zi gúù zi sau-sauga zì máà ne. Zi kò gane di zi khóè zi gazi khama ma dxàe zi khóè zi cgoa séèkuan kúrú. ²⁷ Gatà iim dàòm kaga xu kò khóè xu thẽé khóè zi cgoa séèkuan kúrú guu, a xu a gaxu khama ma kg'áò-khoe xu cgoa séèku di tc'ẽean ka tcãè. A kò gaxu khama ma kg'áò-khoe xu cgoa sau-sauga tsééan kúrú, a kò gaxu di cg'ãè tsééan koe guu a xgàrasean óága cgaese.

²⁸ Ncẽe ne khóè ne kò Nqarim q'ãa cgoa tchõà úú tama, khamam kò cg'ãè tc'ẽean guua máá ne, ne kúrúè ta ga kò hãa zi gúù zi kúrú. ²⁹ Wèé zi cau

zi cg'ǎè zi ka ne kò cg'oè cgaeè, cg'ǎèan hěé, cěèan hěé naka cg'ǎè tc'ěean ka hěéthěé e. Wèés ncóó sa cg'oè cgae nea, naka cg'õo sa hěé, kómku tama sa hěé, kàaku sa hěé naka cg'ǎè tcáo sa hěéthěé e. C'amku-kg'ao ne e, ³⁰ ncoiku-kg'aoan hěé, Nqarim di ne hòre-kg'ao ne hěé, dxàesere ne hěé, bóòseko ne hěé, dqòmseko ne hěé, cg'ǎè zi gúù zi di ne kúrú-kg'ao ne hěé, gane di xõòan ntcoea hãa ne hěéthěé e. ³¹ Káà tc'ěe ne e, a tcom-tcomsa tama, a gane ka c'ěe ne ncàm tama, a ne a thõò-xama-máákuan úú tama. ³² Eěta ne ma tchàno x'áèan Nqarim di q'ana hãa, ěe zi gúù zi ko kúrú khóèa nea x'oos ka kg'anoèa di i, igaba ne ncěe zi gúù zi cúí zi kúrú tama, a ko gataga thěé ěe ko kúrú zi ne cgoa qǎè-tcao.

2

Nqarim di xgàrakua nea tchàno o

¹ Gaa domkaga tsi gha méé gúùa káà a, tsáá ncěe c'ěe khóèan ko xgàra tsi, díí tsia ga igaba. Eě tsi ko ma c'ěe khóèan xgàra khamaga tsi ko ma xgàrase, tsáá ěe ko c'ěe khóèan xgàra tsia ko gaan ko hěé khamaga hěé khama. ² Ta q'ana hãa, Nqarim di xgàrakua ne ěe ko ncěe zi gúù zi kúrú ne koe tchàno o sa. ³ Khama tsáá, ncěe kg'ama khóè ii tsi, nxãa tsi kò ko ncěe zi gúù zi ko kúrú khóèan xgàra, a tsi a ko tsáá ga tsi thěé gataga kúrú zi, ne tsi gáé tc'ěea máá, Nqarim di xgàrakuan tsi gha nxànagu, ta tc'ěea? ⁴ Kana tsia ko Gam di qǎèan hěé, naka Gam di qgóósean hěé naka Gam di qáo tcáoan hěéthěé dis qguù sa tana? A c'úùu tsia Nqarim di qǎèa ne ko chìbian koe tcóósean koe úú tsi sa? ⁵ Igaba tsari qari tcúúan hěé naka tcóóse tamasa tcáós tsari sa

hěéthěé domka tsi ko Nqarim di xgóàn xg'ae-xg'ae cgaese, Nqarim di xgóàn dim cám ka, ncěe i gha Gam di xgàrakuan tchàno hàà x'áise ba. ⁶ *Nqari* ba gha wèém khòè ba ěem ma tsééa hãa khamaga ma kabia máá: ⁷ Gane ěe qãèan kúrú koe qáo tcáóa hãa ne, a ko gatà hěéan ka *Nqarim koe* dqomkuan hěé, naka tcomkuan hěé, naka ěe kaà tama sa hěéthěé qaa, nem gha Nqari ba chõò tamas kg'òè sa máà. ⁸ Igaba gane ěe ko xaù, a tseeguan xùri tama, igaba ko cg'ãèan xùri ne koe i gha *Nqarim di* xg'aian hěé naka xgóàn hěéthěé hãa. ⁹ Xgàrase sa hěé naka qóm zi hěéthěéa gha wèém khòèm ěe ko cg'ãèan kúrúm koe hãa: kg'aika Juta ne koe, naka gataga qhàò zi di ne koe hěéthěé e. ¹⁰ Igaba i gha dqomkuan hěé, naka tcomkuan hěé, naka tòókuan hěéthěé wèém khòèm ěe ko qãèan kúrúm koe hãa: kg'aika Juta ne koe, naka gataga qhàò zi di ne koe hěéthěé e. ¹¹ Nqari ba tãákase khòèan qgóó tama khama.

¹² *Qhàò zi di* nea x'áèan dòm q'oo koe hãa tama, a ne a gha chìbian kúrú a x'áèan dòm q'oo koe hãa tamase ga kaàkaguè; ne *Juta ne* x'áèan dòm q'oo koe hãa, a ko chìbian kúrú, a ne a gha x'áèan ka xgàràè. ¹³ Eẽ ko x'áèan kóm nea Nqarim cookg'ai koe tchàno ne iise bóòè tama khama, igaba ěe ko x'áèan ko méé sa kúrú ne ko tchàno ne iise bóòè. ¹⁴ Tãá zi qhàò zi di nea *Moshem di* x'áèan úú tama, igaba ncèè ěe ne kòo tcáóa ne q'oo koe ne q'ana hãa sa kúrú nes nxãa sa *Moshem di* x'áèan koe ko qaases ga si i, a ne a gane ka x'áèan úúa hãa, ěeta ne ma *Moshem di* x'áèan úú tama igabaga. ¹⁵ Gane di qgóóse-kg'áman koe i ko x'áise, ěe ko x'áèan koe qaase sa tcáóa ne q'oo koe góásea hãa sa. Gataga ne tc'ěe-kg'áman úúa hãa ncěe ko ěe qãè iis ka hěé

naka ãe qãe tamas ka hãethãe birí ne e. Si ko ncãe sa x'ãe nea tcãóa ne q'oo koe hãna sa nxãea tseegukagu. Gaa kaga i ko gane di tc'ãean c'ãe x'ãe ka chibi-chibi ne, a c'ãe x'ãe ka kúrú ne ne kg'uia máãse. ¹⁶ *Ncãe xgàrakua ne gha hàà kúrúse*, Nqarim ko hàà khòean di zi tséé zi chómsea zi Jeso Krestem koe guu a xgàram cárn ka, ãer ko ma qãe tchõan koe ma xгаа-xгаа khamaga ma.

Juta ne hãe naka Moshem di x'ãean hãethãe e

¹⁷ Igaba tsáá, ncãe Juta ka ko tciise tsi, a x'ãean koe dtcãasea hãa tsi, a ko Nqarim cgoa dqomse tsi, ¹⁸ tsáá ãem *Nqari ba* tc'ãea hãa sa q'ana tsi, a ko ãe cgáé ii zi bóda tcg'óó tsi, *Moshem di* x'ãean koe tsi xгаа-xгааse zia hãa khama, ¹⁹ tsáá ãe kãa tcgáí ne khòe ne ko qgóó-hii tsi, naka ãe ntcúú q'oo koe hãna ne di tsi x'ãa tsi di tcoman úúa hãa tsi, ²⁰ tsáá ãe kãa tc'ãe ne di tsi tchano-tchano-kg'ao tsi, naka ãe cg'aré ne di tsi xгаа-xгаа-kg'ao tsi, (q'ãan di tc'ãean hãe, naka tseeguan hãethãe tsi x'ãean koe úúa hãa domka). ²¹ Kháé nxãaska tsáá ncãe c'ãe ne ko xгаа-xгаа tsi, te tsi koáé tsáá xгаа-xгааse? Tsáá ãe ts'ãan méé i guuès ka ko xгаа-xгаа tsi, nxãa tsia gáé ko ts'ãa? ²² Tsáá ãe ko máá, khòe ne méé ne táá cg'arán kúrú témé tsi, nxãa tsia gáé ko cg'arán kúrú? Tsáá ãe kúrúa máãseèa hãa nqarlan ko xguì tsi, nxãa tsia gáé ko tempelean koe tcãa a ts'ãa? ²³ Tsáá ãe Nqarim di x'ãean tsi úúa hãa sa ko dqomse tsi, Nqari ba tsia ko sau-cgaekagu Gam di x'ãean ko méé sa kúrú taman ka? ²⁴ Ncãe i ma góásea hãa khama a ko máá: “Gatu domka i ko Nqarim di cg'õean tãá zi qhàò zi di ne ka cg'uri-cg'uriè,” téméè khama.

25 Ncèè x'áèan tsi kòo komsana nes tsaris q'ãe nqãa-qgai khòoè sa cgáé si i; igaba ncèè x'áèan tsi kòo tsaa nes nxãaska tsaris q'ãe nqãa-qgai khòoè sa gaas tama si i. 26 Ncèè èe q'ãe nqãa-qgai khòoè tama ne kò ko x'áèan ko qaa sa qgóóa qari, ne ne gáé èe q'ãe nqãa-qgai khòoèa ne khama ma bóòè tite? 27 Tsáá èe góá tòòèa x'áèan úúa hãa a q'ãe nqãa-qgai khòoèa hãa tsi, igabaga ko x'áèan khóá tsia gha chibi-chibi a xgàraè, èe tc'áróa ne koe q'ãe nqãa-qgai khòoè tama igaba ko x'áèan komsana ne ka. 28 Khóè ba tc'áróa ba koem kò q'ãe nqãa-qgai khòoèa hãa ne cúga tseegu dim Jutam tama me e, si gataga tseegu dis q'ãe nqãa-qgai khòoè sa tchàa di kana tc'áróm koe ko kúrúès tama si i. 29 Igaba tseegu dim Juta ba èe q'oo za Juta ii me e, si q'ãe nqãa-qgai khòoè sa ko tcáós koe kúrúè, Tc'èem ka, góá tòòèa hãa x'áèan ka tamase. Eèta iim khóè ba khóèan kam gha dqomèmè sa kg'ano tama, igabam Nqarim kam gha dqomèmè sa kg'anoa.

3

1 Kháé nxãaska dùútsa cgáé sa hàna, Juta tsi kò ii ne? Kana i ko q'ãe nqãa-qgai khòoèan dùú sa hùì? 2 Wèé zi xòè zi koe ga i kaisase cgáé e! Tc'ãà dis ka ne Juta ne Nqarim di kg'uian máàèa hãa khama.

3 Igaba kháé, ncèè c'èe-kg'áía ne kò xg'ao tcom-tcomsa tama ne i ga kò nta ii? Gane dis tcom-tcomsa tama sa gha Nqarim dis tcom-tcomsa sa kaàkagu? 4 Nxãas tama si i! Ncèè sa méés q'ãase: Nqari ba méém tseegu ii, nakam wèém khóè ba tshúù-ntcõa-kg'ao ba ii. Ncèè i ma góáèa a ko máá: “Nxãasega Tsi gha *Tsáá Nqari Tsi* Tsari kg'uian koe guu a tchàno Tsi iise bóòè ka,

a gha Tàà-kg'ao ba ii,
 ãe Tsi kòo *qhàis koe* xgàra ne,”
 téméè khama.

⁵ Igaba ncèè gatá di tchàno taman kòo Nqarim di tchànoan x'ái, ne ta gha dùú sa méé? Méé ta gha a máá, Nqari ba qãèse hēé tama, gatá koe xgòàn ka? témé. (Khòèan ga méé khamar ko méé.) ⁶ Nxãas tama si i! *Nqarim kò tchàno tama* ne ba gha nta hēés ka nqóò ba xgàra?

⁷ Igaba i ga *c'èe khòèan máá*: “Tiri tshúù-ntcōan kòo Nqarim di tseeguan càù a kaisa dqomkuan máà Me ne, ra ko dùús domka qanega chibi-kg'aom khama ma bóòèa máá?” témé. ⁸ Kháé nxãaska ta ko dùús domka máá: “Hàà naka ta cg'ãè gúùan kúrú, naka i gha nxãasega qãè gúùan hàà,” témé tama? C'èe ne ncèe ko chibi-chibi ta a, a ko máá, ta ko méé ga a témé ne khama. Eẽ ne ii khamaga ne gha ma xgàraè, si gha ãe sa tchàno si i.

Cúí khòè ga tchàno tama

⁹ Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàe? *Sita Juta ta* gáé cgáé taà? Cg'árés kaga i gatà ii tama! Nciúsegar x'áía hãa, Juta ne hēé naka qhàò zi di ne hēéthēéa cúíta ga ma chibian dòm q'oo koe hãa sa. ¹⁰ Ncèe i ma góàèa khama a ko máá:

“Cúí khòè ga káà a, tchàno o.

¹¹ Cúí khòè ga káà a, kóma ko q'ãa a,
 i cúí khòè ga káà a, Nqari ba ko qaa a.

¹² Wèèa ne ga *Nqari ba* q'aumana hãa,
 a ne a wèèa ne ga káà hùì ne e,
 wèèa ne ga.

Cúím qãè tsééan ko kúrúm ga ba káà me e.”

¹³ “Gane di dòma nea
 xgobekg'amsea zi tc'àm zi khama ii,

i ko gane di taman qàe-qaeku sa kúrú.”

“I cg'aoan di dqãèan kg'áma ne koe hãa.”

14 “Gane di kg'áma nea cgúíkuan hěé naka xgóàn hěéthěé ka cg'oèa hãa.”

15 “Gane di nqàrèa ne c'áòan ntcãagu ka qháé e.

16 Eẽ ne nqáéa hãam dàòm koes kobe sa hěé nakas cg'ãa-cg'anakagu sa hěéthěé hàna,

17 ne tòókuan dim dàò ba c'úùà.”

18 “Tcgáí q'ooa ne koe i Nqarim q'áo ga káà a.”

19 Ta q'ana hãa, wèés gúùs ẽe i ko x'áèan nxàe sa, i ko ẽe x'áèan dòm q'oo koe hàna ne cgoa nxàe sa, nxãasegas gha wèés kg'ám sa nqookaguè, me gha wèém nqõó ba Nqarim koe xoara mááse ka. ²⁰ Gaa domkam *Nqarim* cookg'ai koe cúim khóem ga ba x'áèan komsanan ka, tchànom iise bóòèa hãa tite; x'áèan koe ta ko guu a chìbian ka q'ãa khama.

Nqarim dim dàòm kgoarasean di ba (3:21–4:25)

Dtcòman koe guua hãa tchànoa ne

²¹ Igaba i ncéeska x'áèan koe guu tama, a Nqarim koe guua tchànoan x'áísea hãa, gatà i ko ma x'áèan hěé naka porofiti xu hěéthěé ma gaan ka nxàea tseegukagu igaba. ²² Ncēe tchànoa ne Nqarim koe guua, Jeso Krestem koe dtcòman ka, wèe ne ẽe ko dtcòm ne di iise. Cúí q'aa-q'oo ga káà a khama, ²³ wèéa ne ga chìbian kúrúa hãa, a Nqarim di x'áàn tcàoa hãa domka, ²⁴ a ne a ko Gam di cgómkuan domka tchàno ne iise bóòè, Jeso Krestem koe hàna kgoarakuan koe guu a, si ncēe sa kg'amaga dis máàku si i. ²⁵ Ncēm kò Nqari ba qhàea-máákus iise tcg'óó ba, nxãasega ta gha Gam koe dtcòman ka, Gam di c'áòan koe guu a gatá di chìbian qgóóa mááè

ka. Ncēe sa kò Nqarim di tchànoan x'ái, kg'aia kò kúrúsea hãa chìbian nem kò kg'ama bóda guu di i. ²⁶ Ncēe sam kò Gam di qáo tcáoan koe guu a kúrú, Gam di tchànoa nem gha nxãasega ncēm x'aem koe x'ái ka. Gataga i ko thēe x'ái, Gabá tchàno Me e sa, ēe ko Jesom koe dtcòm ba tchànóm iise bóðan ka.

²⁷ Kháe ta gha nxãaska dùús cgoa dqòmse? Gúu cgoa tama a! Dùús domka? X'áèan ko méé sa kúrú domkaà? Nxãan tama a, igaba dtcòmán domka a.

²⁸ Khòè ba ko dtcòmés koe guu a tchànóm iise bóðè sa ta q'ana hãa khama, x'áèan ko méé sa kúrús ka tamase. ²⁹ Ka ba gáé Nqari ba Juta ne cúí ne di baa, a tãá zi qhàò zi dim tama baa thēé? Tãá zi qhàò zi di Me e gataga thēé, ³⁰ Nqari ba cúí Me e khama, a gha ēe q'ãe nqãa-qgai khòèa hãa ne gane di dtcòmán koe guu a tchàno ne iise bóð, a gha gataga thēé ēe q'ãe nqãa-qgai khòèè tama ne gane di dtcòmán koe guu a tchàno ne iise bóð. ³¹ Ka sa ko nxãa sa nxãaska máá, dtcòmán domka ta ko x'áèan aagu, témé? Nxãas tama si i! Igaba ta ko x'áèan qgóóa qari.

4

Abrahamam dis x'ái sa

¹ Dùú sa ta gha kháe nxãaska Abrahamam ka nxàe, khòèan dis iis koe kg'aika dim xòòm gatá di ba. Dùú sa kò kúrúse cgae me? ² Ncèè Abrahamam kò ēem kúrúá hãa zi tséé zi domka tchànóm iise bóðèa hãa, nem ga kò dqòmse cgoam ko sa úúa hãa, igaba Nqarim cookg'ai koe tamase. ³ *Nqarim dis Tcgãya* sa ko máá: “Abrahama ba kò Nqarim koe dtcòm, a ba a kò gam dis dtcòmés koe guu a tchànóm iise bóðè,” témé khama. ⁴ Tséé-kg'aom kò tsééa

hãa nem gam di surutan máàkus iise máàè tama, igabam ko ãem tséé-kg'am hãa sa suruta-kg'ammè.

⁵ Igaba ãe tséé tama, a Nqarim koe tcoman úúa hãa ba, Nqarim ncẽe ãe Nqari-tcáo tama ba ko tchàno iise bóò ba, nxãam di dtcòmà nea ko Nqarim ka tchàno iise bóòè. ⁶ Ncẽem kò gataga Dafite ma khòèm di ts'eekg'aian ma nxàe khamaga ma; khòèm ncẽe kò Nqarim ka tchànóm iise bóòè ba, gam di zi tséé zi bóò ka oose, a ko máá:

⁷ “Ts'ee-ts'eekg'aièa nea

gane ãe gane di tsééan cg'ãè ko qgóóa máàè ne, ncẽe gane di chìbian ko qàbi-kg'aiè ne!

⁸ Ts'ee-ts'eekg'aièa baa

khòèm ãe gam di chìbia nem
Nqari ba tcee cgae me tite ba,”
tam méé.

⁹ Ncẽes ts'ee-ts'eekg'aiku sa gáé q'ãe nqãa-qgai khòèa ne dis cúí saà, kana saa thée q'ãe nqãa-qgai khòèè tama ne di saa? Ncẽeta ta ko méé a ko máá: “Abrahama ba kò gam dis dtcòmàs domka tchànóm iise bóòè,” témé ka. ¹⁰ Nta iis téé-q'oos koe ba kò tchànóm iise bóòè? Eẽm kò q'ãe nqãa-qgai khòèè qãá q'oo koea kò ii, kana ãem ko q'ãe nqãa-qgai khòèè cookg'ai koea kò ii? Eẽm kò q'ãe nqãa-qgai khòèè qãá q'oo koe tama a kò ii, igaba ãem kò q'ãe nqãa-qgai khòèa cookg'ai koe e. ¹¹ A ba a kò q'ãe nqãa-qgai khòèèam hãa dis x'áís dtcòmàn koe guua hãa tchànoan ka ko nxàea tseegukagu sa hòò, dtcòmàn ãem kò qanega q'ãe nqãa-qgai khòèè tama kam kò úúa hãa a. Nxãasegam gha wéé ne ãe ko dtcòm, igaba qanega q'ãe nqãa-qgai khòèè tama ne dim xòò ba ii, ne nxãasega tchàno ne iise bóòè ka.

¹² A ba a gataga gane ãe q'ãe nqãa-qgai khòèa ne

dim xõò me e (ẽe q'ãe nqãa-qgai khòoèa ne cúí ne ka tamase, igaba thée ẽe dtcòm̃s dim dàòm koe ko qõò ne, ncẽem ko gatá ka xõòm Abrahama ba úúa hãa sa, ẽem kò qanega q'ãe nqãa-qgai khòoè tama ka.)

Nqarim dis nqòòkaguku sa ko ẽe dtcòm̃a hãa ne ka hòòè

¹³ Abrahama ba hẽé naka gam dis qhàò sa hẽéthẽéa kò nqõóm di ne q'õò-kg'ao ne ne gha ii dis nqòòkaguku sa x'áèan domka hòò tama khama, igaba dtcòm̃s koe guua tchànoan domka a. ¹⁴ Ncẽe *Nqarim* kò ẽem ko nqòòkaguas gúù sa ẽe ko x'áèan *komsana ne máà*, nes nxãaska dtcòm̃ sa kàà tséé si i khama, si nqòòkaguku sa thée kàà hùi si i. ¹⁵ X'áèa ne ko *Nqarim di* xgòàn óá khama. Igaba ẽe x'áèan kàà a koe, i x'áèan tsãa kàà a.

¹⁶ Gaa domkagas nqòòkaguku sa dtcòm̃an koe guua, nxãasegas gha cgóm̃ku dis gúù sa ii ka, a sa a gha wèés qhàòs *Abrahamam dis* koe qarika téé - x'áèan di ne cúí ne ka tamase, igabaga gane ẽe Abrahamam dis dtcòm̃s koe hàna ne koe hẽéthẽé e, gatá wèéa ta dim xõò ba. ¹⁷ Ncẽe i ma góásea a ko máá: “Kái zi qhàò zi dim xõò bar kúrú tsia hãa,” téméè khama. Nqarim ncẽem kò Gam koe dtcòm̃, Nxãam cookg'ai koem *gatá dim xõò me e*, - Nqarim ncẽe ẽe x'óóa hãa ne ko kg'õèkagu, a kò ẽe kg'aiga kàà ii zi gúù zi kúrú zi hãa ba. ¹⁸ Nqòòa ne kò kàà a, igabam kò Abrahama nqòòan úúa hãa, a dtcòm̃, a hàà kái zi qhàò zi dim xõò ba kúrú, ẽem kò ma birìè a máá: “Tsaris qhàò sa gha gatà ii,” téméèa khamaga ma. ¹⁹ Eẽtam kò ma gam dim tc'áró ba cg'ãa-cg'anasea hãa sam kò bóò, i kuria ba 100 qàe koe hãa, si Sarah sa gataga thée cóán ábà

tite, tchòoa sa ko x'óóa hãa khama, igabam kò gam dis dtcòm̄s koe táá xhõen-tcáo. ²⁰ A ba a kò gam dis dtcòm̄ úú tamasa ka Nqarim dis nqòòkagukus ka táá káise tēese, a táá gam di dtcòm̄an cgoa ntcoeku, igabam kò dtcòm̄an koe qari-qariè, a kò Nqari ba dqom̄. ²¹ A kò kaisa tcoman úúa hãa, Nqari ba qarían úúa, ãem nqòòkagu mea hãa sam gha kúrú di i. ²² Ncēes gúús domkagam kò “dtcòm̄an koe guu a *Nqarim ka* tchàn̄om iise bóòèa hãa.” ²³ Me ncēem kg'uim “tchàn̄o iisem bóòèa hãa” di ba gaam cúí ba góá tòóa mááè tama, ²⁴ igabam gatá di me e thēé, gatá ncēe gha Nqarim ka tchàn̄o ta iise bóòè ta, ncēe ko Gam koe dtcòm̄ ta, Gaam ncēe Jesom gatá dim X'aiga ba x'ooan koe ghùia hãa ba. ²⁵ Ncēe kò gatá di chìbian domka x'ooan koe tcãàè ba, a kò x'ooan koe ghùie ba, tchàn̄o iise ta gha bóòè ka.

Kabas kg'õè sa Krestem koe (5:1–8:39)

5

Tòoku sa hēé naka qãè-tcao sa hēéthēé e

¹ Gaas gúús domkaga a, ncēe ta dtcòm̄an koe guu a tchàn̄o ta iise bóòèa hãa a, domka ta Nqarim cgoa tòókuan úúa, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a, ² Gam koe ta ko guu a dtcòm̄an koe kgoarasea hãase Gam di cgóm̄kuan ncēe koe tcãà, ncēe ta gaan tc'amkg'ai koe téé-tēe e, a ko Nqarim dim x'áam dis nqòòkagukus koe qãè-tcao o. ³ Gaan ka cúí tamase, igaba ta ko gataga thēé xgàrasean ka qãè-tcao, q'ana ta hãa i ko xgàrasean qarika téékagu ta a khama; ⁴ Me gha *Nqari ba*, qarika ta kò téé ne cgáé ta iise bóò ta a; ta gha Nqarim kòo cgáé

ta iise bóò ta a ne, nqòò sa úúa hãa. ⁵ Si nqòò sa sau-cgaekagu ta a tama, Gam di ncàmkuuan cgoam Nqari ba tcáóa ta cg'oè-cg'oea hãa khama, ncëem máá ta a hãam Tcom-tcomsam Tc'ëem ka.

⁶ Eë ta ko qanega kg'amka ii kam kò Krete ba qãèm x'aèm ka Nqari-tcáó tama ne domka x'óó khama. ⁷ Kái-kg'aise i thamka tama, khóèm ga tcg'òóse a ãe tchàno iim khóèm domka x'óó sa, khóèm ãe *kaisase* qãèm ka i ga kúrúse, c'ëem khóèm ga tcg'òóse a gaam domka x'óó sa. ⁸ Igabagam Nqari ba gatá koem úúa ncàmkuuan x'áíá hãa, qanega ta kò chìbi-kg'ao ta ii kam Krete ba x'óóa máá ta a hãa di i.

⁹ Khama nxãaska, ncëe ta ncëeska Gam di c'áðan ka tchàno ta iise bóòèa, ka ta gha nta noose Gam koe guu a *Nqarim di xgòàn* koe kgoaraè? ¹⁰ Nqarim di ta cg'òo-kg'ao ta a kò ii, igaba ta kò Gam dim Cóám dis x'oos koe guu a Gam cgoa tòóku. Ncëe ta Gam cgoa tòókua hãa ka ta gha nta noose kgoaraè, *Krestem* dis kg'òès ka? ¹¹ Ncëes gúùs ka cúí tama a, igaba ta ko thëé Nqarim koe qãè-tcao gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a, ncëe ta Gam koe guu a *Nqarim cgoa* tòókuan hòò ba.

X'oo sa cúím khóèm (Adam) koe guua, si kg'òè sa cúím Khóèm (Krestem) koe guua

¹² Gaa domka i chìbian cúím khóèm *Adam* koe guu a nqòóm koe tcana, a i a x'oo sa óágara hãa, si x'oo sa ncëem dàòm ka wéé khóèan koe hààraa, wéé khóèa nea chìbian kúrúá hãa domka. ¹³ X'áèan kò tcg'òóès cookg'ai koe, i kò nqòómkg'ai koe kg'aiga chìbian hàna khama, igaba ãe i x'áèan káà a koe i chìbian x'áíse tama. ¹⁴ Igabas kò Adam di x'aèan koe guu a síí Moshem di x'aèan koe chòò koe x'oo

sa tc'ãà-cookg'aia hãa, gane ãe chìbian gane di kò Adam di zi tséé zi cg'ãè zi khama ii tama ne koe ga igaba, Adam ncêe kò *Krestem* ãe gha hààm dis sere-seres khama ii ba.

¹⁵ Igabas *Nqarim dis* aba sa *Adam ka kúrúèa* cg'ãèan khama ii tama.

Eëm khòèm cúim di cg'ãè tsééan domka

ne kò kái ne khòè ne x'óó,

igabas *Nqarim dis* cgómku sa hěé naka Gam dis abas *ncêem kò cúim Khòèm Jeso Krestem di cgómkuan koe guu a màà ta a* sa hěéthěé

kái ne khòè ne koe kaisase càùsea.

¹⁶ *Nqarim dis* aba sa hěé naka cúim khòèm dis chìbi sa hěéthěé sara xg'aeku koe i gataga q'aa-q'ooan hàna hãa:

Cúis tséés cg'ãès qãá q'oo koe i bóòà tcg'òòèa hãa,

khòè ba méém xgàràè sa,

igaba ne gha khòè ne kái zi tséé zi cg'ãè zi qãá q'oo koe *Nqarim dis* mààkus domka

tchàno ne iise bóòè.

¹⁷ Eëm khòèm cúim *Adam* dis tséés cg'ãès domkas kò

x'oo sa gaam khòèm cúim koe guu a tc'ãà-cookg'aia hãa.

Igaba ncêem Khòèm cúim Jeso Krete ba

ncêes gúù sa nqáéa hãase kúrúa hãa: ãe ko kaisa cgómkuan hěé naka abas tchànoan di sa hěéthěé hòè ne gha Gam koe guu a kg'òèan koe tc'ãà-cookg'ai ka.

¹⁸ Gaa domka, ncêe ne kò ma wèé ne khòè ne cúim khòèm dis tséés cg'ãès koe guu a chìbiga ne iise bóòè, khamaga ne kò wèé ne khòè ne cúim Khòèm di tsééan tchànoan di koe guu a tchàno ne iise bóòè, a gha kg'òèan úúa hãa. ¹⁹ Ncêe ne kò ma kái ne

cúim khòèm di komsana taman domka chibi-kg'ao ne kúrúè, khamaga ne gha ma kái ne cúim Khòèm di komsanan domka tchàno ne iise bóde khama.

²⁰ I kò x'áèan ga thée hàà, nxãasega i gha chibian càù ka. Igaba ãe i kò chibian càùse, koe i kò cgómkuan kaisase càùse. ²¹ Nxãasegas gha, ães ma x'oo sa chibian ma tc'ãà-cookg'aia hãa khamaga ma gataga cgómku sa thée tchànoan koe guu a tc'ãà-cookg'ai, a gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a chõò tamas kg'õè sa óá ka.

6

Chibian koe ta guu a x'óóa hãa, igaba ta Krestem koe kg'õèa hãa

¹ Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàè? Chibian méé ta x'ãèa máá na kúrú saa, naka i gha nxãasega cgómkuan càùse? ² Nxãas tama si i! Chibian x'óóa guua hãa ta khòè ta a, ka ta gha ntama ma gaan koe qanega kg'õè? ³ Kana tua c'úùa hãa, wèéa ta ãe Jeso Krestem koe tcguù-tcguuèa hãa ta Gam di x'ooan koe tcguù-tcguuèa sa? ⁴ *Gam dis* x'oos koe tcguù-tcguuèan ka ta Gam cgoa kãéèa hãa. Igabagam kò Krete ba Xõòm di x'áàn ka gataga thée x'ooan koe ghùè, nxãasega ta gha gatá igaba thée kãbas kg'õè sa kg'õè ka.

⁵ X'oos koe ta Gam cgoa cúí ta a, khama ta gha gataga thée x'ooan koe ghùikus koe Gam cgoa cúí ii. ⁶ Q'ana ta hãa, si gatá dis ncíis ii-q'oos khòèan di sa Gam cgoa xgàuèa hãa, nxãasega i gha gatá di tc'áróan ncèe chibian di kaàkaguè, ta gha táá gaicara chibian di ta qãà ta ii ka, ⁷ diim wèém ãe x'óóa hãa ba chibian dòm q'oo koe hãa tama khama.

⁸ Ncèe Krestem cgoa ta kò x'óóa hãa, ne ta ko dtcòm, gataga ta gha thée Gam cgoa kg'òè sa. ⁹ Kreste ba x'ooan koe ghùìèa hãa sa ta q'ana hãa khama, a cuiskaga gaicara x'óóa hãa tite, si x'oo sa gaia Gam koe qari úú tama. ¹⁰ X'oos ãem kò x'óós koem kò chìbian koe cúí q'oro x'óó, igaba kg'òès ãem kò kg'òè sam kò Nqari ba kg'òèa máá khama. ¹¹ Gaam dàòm cúím kaga méé tu Jeso Krestem koe: chìbian x'óóa guua hãa, igaba ko Nqari ba kg'òèa máá tu khòè tu khama ma qg'óóse.

¹² Gaa domka méé tu táá chìbian hée naka i gatu di tc'áróan ncèe kaàko koe x'aiga ii guu, naka tu cg'ãè zi tc'èe zi gaan di zi komsana guu. ¹³ Táá méé tu gatu di tc'áróan di xòèan chìbian tcg'òóa máá guu, cg'ãè zi tséé zi koe gha tséékaguè gúúan iise. Igaba méé tu Nqari ba máàse, khòè ne ncèe x'ooan koe tcg'òóèa a kg'òèan koe tcãàèa hãa ne khama ma, naka tua gatu di xòèan tchàno zi gúù zi koe gha tséékaguè di iise máà Me. ¹⁴ X'àèan dóm q'oo koe tu hãa tama, igaba tu cgómkuan dóm q'oo koe hãa, ke méé i chìbian gatu koe táá qarian úú guu.

Tchànoan di ne qãà ne

¹⁵ Kháé méé ta nxãaska nta hée? Chìbian méé ta kúrú saa, x'àèan dóm q'oo koe ta hãa tama, a cgómkuan dóm q'oo koe hãa domka? Nxãas tama a si i! ¹⁶ C'úú tu gáé hãa, c'ãem khòèm komsana koe tsi kò máàsea hãa ne tsi gaam *khòèm* di tsi qãà tsi i sa? Chìbian ncèe ko x'oo sa óága di tsi qãà tsia ga ii, kana tsia ga komsanan, ncèe ko tchànoan óága di tsi qãà tsi ii igaba. ¹⁷ Nqari ba méém qãè-tcaoa máàè, chìbian di tu qãà tu u kò ii, igaba tu kò ãe tu kò máàè xгаа-xgaan wèé tcáóa tu cgoa

komsana domka. ¹⁸ Chìbian koe tu kgoaraèa hãa, a tu a ncēeska tchànoan di tu qãà tu u.

¹⁹ Khóèan ga ko méé khamar ko méé, gatu di ii-q'ooan koe tu kg'amka tu u khama, a ra a ko máá: ãe tu kò ma gatu di tc'áróan di xòèan ma kúrúa hãa, i cg'urian hēé naka chõò tama zi tséé zi cg'ãè zi hēéthēé di qãà ii, khamaga méé tu ma ncēeska kúrú u naka i tchànoan di qãà, naka tu gha nxãasega q'ano-tcáo ii. ²⁰ Qanega tu kò chìbian di tu qãà tu ii, ka tu kò tc'ēea máá, kgoarasea tu hãa a ãe tchàno ii sa kúrú tite, ta tc'ēea hãa khama. ²¹ Dùú sa kò ãem x'aèm ka kabisea máá tu u? Ncēeska zi ko gaa zi gúú zi sau-cgaekagu tu u ka. Si gaa zi gúú zi dis chõò-q'oo sa x'oo si i! ²² Igaba tu ncēeska chìbian koe kgoaraèa, a tu a Nqarim di tu qãà tu u, a gatu dis kabisea mááku sa hòða, si gha q'ano-tcáo kagu tu u, i gha chõò-q'ooa sa chõò tamas kg'òè sa ii. ²³ Chìbian di suruta nea x'oo si i, igabas Nqarim dis aba sa chõò tamas kg'òè si i khama, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe.

7

Séèkuan dis x'ái sa

¹ Tíi qõe ga tuè, gatu ncēe x'áèan q'ana hãa, tu gáé c'úúa hãa, x'áèa nea khóèm koe qarian úúa hãa sa, kg'òèam hãas noose? ² Gaa domkas séèa hãas khóè sa x'áèan koe guu a gas dim khóèm koe qáésea hãa, ãem kg'òèa hãas noose; igaba gas dim khóèm kòo x'óó nes séèkuan di x'áèan koe kgoarasea. ³ A ncèè gas dim khóèm qanega kg'òèa hãa koes kòo c'èem khóè ba séè, nes ko cg'ára-kg'ao sa ta ma tcièè; igaba ncèè gas dim khóèm kòo x'óó nes gha ãe x'áèan koe

kgoarasea hãa, a c'ẽem khòe bas kòo sèe ne cg'arà-kg'ao tama.

⁴ Tíí qõe ga tuè, gatu ka igabaga i gatà ii, gatu igaba tu kò Krestem dim tc'áróm koe guu a x'áean koe x'óó, nxãasega tu gha C'ẽem ãe x'ooan koe ghùieà hãam di ii ka, ta gha nxãasega Nqari ba tc'áróan kúrúa máá ka. ⁵ Eẽ ta kò qanega nqõóm di ta ii, ka zi kò gúù zi ãe chìbian ka ncàmmea hãa zi, x'áean ka kúrúe a cg'áe-q'ooa ta koe tséé, nxãasega ta gha x'oo sa tc'áróan kúrúa máá ka. ⁶ Igaba ta ncẽeska x'áean koe kgoarasea hãa, a ãe kò qáe taa hãa sa x'óóa guua, nxãasega ta gha táá nciís kg'õès góá tòòea hãa zi gúù zi dis koe tséé, igaba ta gha kaba kg'õèan Tc'ẽem di koe tséé ka.

Chìbian cgoa x'ãàku sa

⁷ Kháe ta gha nxãaska dùú sa nxàe? X'áea nea chìbigaa? Nxãas tama si i! X'áean tama kò ii ner ga kò chìbian c'úua hãa. X'áean kò méé naka máá, “Táá ncóó guu,” témé tama ner ga kò ncóós dùú sa ii sa c'úua hãa khama. ⁸ Igaba i chìbian *ncẽem* x'áe-kg'ám koe guu a kòm ba hòò, a wèé zi ncóó-kg'ám zi tíí koe óágara hãa; x'áean káà a koe i chìbian x'óóa hãa khama. ⁹ Tíí igabar kò c'ẽe x'aè ka x'áean káà a koe kg'õèa, igaba ãem ko *ncẽem* x'áe-kg'ám ba hàà ka i kò chìbian tshoa-tshoa a kg'õè, ¹⁰ ra tíí x'óó. Ra kò bóò q'ãa, gaam x'áe-kg'ám ãe kò ko kg'õè sa óága ba, tíí koe x'oo sa óágara hãa sa. ¹¹ Chìbia ne kò *ncẽem* x'áe-kg'ám koe kòm ba hòò a qàe-qae te, a gaam koe guu a cg'õo te khama.

¹² Khama ra ga nxãaska máá, x'áea ne tcom-tcomsa a, me x'áe-kg'ám ba gataga tcom-tcomsa, a tchàno, a qãè me e, témé. ¹³ Ka sa kò kháe nxãaska

gaas gúùs ãe qãe sa kabise a tíi koe x'oo sa kúrú? Nxãas tama si i! Igaba chibi si i kò ii *ncẽe kò tíi koe x'oo sa kúrú sa*, nxãasegas gha chibi sa x'áise chibi si i sa ka, ncẽe kò qãès gúùs koe guu a tíi koe x'oo sa óágara hãa sa. Ncẽem dàòm kas kò kaisase x'áise, kias chibi si i sa, ncẽem x'áè-kg'ám koe guu a.

¹⁴ X'áèa nea tc'ẽem di i sa ta q'ana hãa, igaba ra tíi cgàam cgoa kúrúèa, a chibian koe qãa iise x'amáguèa, ¹⁵ a ãer ko kúrú sa bóò a q'ãa tama. Eãr kúrú kg'oana hãa sar kúrú tama khama, igaba ãer kúrú a sa tc'ẽe tama sa, gaas kúrú ra kos ga si i. ¹⁶ Igaba ncèè ãer kúrú a sa tc'ẽe tama sar kòò kúrú, ner ko dtcòm, x'áèa ne qãe e sa. ¹⁷ Ncẽe i ii khama ra tíi tama ra a ncẽe ko kúrú u ra, igaba tíi koe x'ãèa hãas chibi si i. ¹⁸ Q'ana ra hãa, si cúis gúùs qãès ga sa tíi koe x'ãèa hãa tama khama, nxãa tar ko méé ner ko máá, tirim cgàam koe témé. Ncàma ner úúa hãa, qãèa ner ga kúrú di i, igabar ko gaan kúrú ka tàèè khama. ¹⁹ Eãr kúrú kg'oana hãas gúùs qãè sar kúrú tama, igaba ãer kúrú a sa tc'ẽe tamas cg'ãè saa, gaas kúrú kos ga si i khama. ²⁰ Nxãaska, ncèè ãer kúrú a sa tc'ẽe tama sar kòò kúrú ner tíi tama ra a ãe ko kúrú si ra, igaba tíi koe x'ãèa hãa chibi ii *ẽe ko kúrú si i*.

²¹ Ra ko bóò, i ko ncẽe qarian tíi koe tséé: qãèa ner kúrú kg'oana, igaba i cg'ãèan gaa koe ga tíi cgoa hàna. ²² Tcáò a te q'oo koe ra ko Nqarim di x'áèan koe qãè-tcao khama; ²³ igabar ko c'ẽe qarian bóò, i ko cgáé-q'ooa te di zi xòè zi koe tséé, a ko tc'ẽea te di qarian cgoa x'ãàku, a ko chibian di qarian dim qãa ba kúrú te, ncẽe cgáé-q'ooa te di zi xòè zi koe hàna a. ²⁴ Tsóágase cgómgar khóè ra gáé! Díi na gha ncẽem tc'áróm x'ooan dim koe kgoara te? ²⁵ Igaba méém

Nqarim ncēe ko gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a *kgoara te* ba qãè-tcaoa mááè!

Ncēe sa gha nxãaska tiris téé-q'oo sa ii: Tc'ēea te koer Nqarim dim x'áèm dòm q'oo koe hãa, igabar cgàaa te koe chìbian di qarian dòm q'oo koe hãa sa.

8

Tcom-tcomsam Tc'ēm koe kg'õèa ne

¹ Gaa domka i ncēeska gane ēe Jeso Krestem koe hãa ne koe cúí xgàrakuan ga káà a. ² Kg'õèan dim Tc'ēm di qaria nea Jeso Krestem koe guu a chìbian hēé naka x'ooan hēéthēé di qarian koe kgoara taa* hãa khama. ³ Moshem di x'áèa ne kò cgàam di kg'amkan domka kgoara ta ka tààè, igabam kò Nqari ba Gam dim Cóm koe guu a kgoara ta a khama. Ncēe kò chìbi-kg'aom khama ma tsééa tcg'òóèa hãa ba, a ko hàà cgàa ii, a hàà gaam cgàam koe chìbian dis tcg'òóa mááku sa ii ba. ⁴ Nxãasega ta gha x'áèan koe ko qaase tchànoan kúrú ka, a ta a Tc'ēm ko ma qaa khama ma kg'õè, cgàam ko ma qaas ka tamase.

⁵ Eē cgàam di nea ko gane di tc'ēan cgàam di zi gúù zi koe tcàà, igaba ne ko gane ēe Tc'ēm di ne gane di tc'ēan Tc'ēm di zi gúù zi koe tcàà khama. ⁶ Si cgàam koe tcàà tc'ēe sa x'oo si i, si Tc'ēm koe tcàà tc'ēe sa kg'õè sa hēé naka tòóku sa hēéthēé e. ⁷ Cgàam koe tcàà tc'ēe sa Nqarim cgoa kómku tama si i, cgàa ba Nqarim di x'áèan dòm q'oo koe máàse tama khama, a máàse ana hãa tite. ⁸ Ne gane ēe

* **8:2:** taa - Gerika sa ko máá: “tsi” témé. Ncēes gúù sa ko wèè ne dtcòm-kg'ao ne nxàe khamam kò “ta” dim kg'ui ba tséékaguè.

cgàam koe hãa ne cuiskaga Nqari ba qãè-tcaokagua hãa tite.

⁹ Igaba tu gatu cgàam koe hãa tama, a Tc'ëem koe hãa, ncêè tseeguan kagam kò Krestem dim Tc'ëe ba gatu koe x'ãèa hãa ne. Igaba ncêè c'ëem khóèm kò Krestem dim Tc'ëe ba úú tama nem Krestem di tama. ¹⁰ Igaba ncêè Krestem kò gatu koe hãa, nem gatu dim tc'ëe ba tchànoan domka kg'òèa hãa, ãtam *ga* ma gatu dim tc'áró ba chìbian domka x'óóa igaba. ¹¹ Ncêè Gaam ãe Jeso ba x'ooan koe ghùia hãam dim Tc'ëem kò gatu koe x'ãèa hãa, nem gha thée Gaam ãe Kreste ba x'ooan koe ghùia hãa ba gatu di tc'áróan ncêe kaàko o gha kg'òèan máa, Gam dim Tc'ëem ncêe gatu koe x'ãèa hãam koe guu a.

¹² Gaa domka ta kúrú ta gas tséé sa úúa hãa, tí qõe ga tuè - cgàam ko ma tc'ëe khama ma kg'òè di tama sa, ¹³ cgàam ko ma tc'ëe khama tu kòo ma kg'òè ne tu gha x'óó khama, igaba ncêè Tc'ëem *di qarian* ka tu kòo tc'áróm di zi tséé zi cg'òo ne tu gha kg'òè. ¹⁴ Wèéa ne ãe Nqarim dim Tc'ëem ka tc'ãà-cookg'aièa nea Nqarim di ne cóa ne e khama. ¹⁵ Qãàn ko kúrú tu um Tc'ëe ba tu mááè tama khama, gaicara gha q'áòan koe tcãà tu u ba, igaba tu cóa tu gha ii dim Tc'ëe ba mááèa, ncêe ta ko tcii a ko máá, “Aboè, gatá ka Xòò Tseè!” témé ba. ¹⁶ Tc'ëe ba ko Gaam ka gatá dim tc'ëem cgoa xg'ae a nxàea tseegukagu, Nqarim di ta cóa ta a sa. ¹⁷ Ncêè *Nqarim di ta cóa ta kò ii*, ne ta nxãaska *x'aian di ta q'òò-kg'ao ta a*, Nqarim *di x'aian di ta q'òò-kg'ao ta*, Krestem cgoa xg'ae a *Nqarim di x'aian q'òò*a hãa ta. Igaba méé ta gataga Gam cgoa xg'ae naka xgàràè, naka taa nxãasega Gam di x'áàn koe tcãà.

Hààko x'aè di x'áà ne

18 Tíí ko bóò ka i gatá di xgàrakuan ncêe x'aè di guù cgáé tama a, ncêe gha hàà gatá koe x'áíè x'áàn cgoa i kòò tòóá xg'aeè ne. 19 Wèém nqǒó ba kaisa tcoman cgoa Nqarim di ne cóá ne gha hàà x'áíèm x'aè ba qǎà hãa khama. 20 Nqǒó ba gha hàà cg'ãa-cg'anase domka, ãem gaam nqǒóm ga ba ma tc'ëea khama tamase, igaba Gaam ãe kò gaatama ma xgàra mem kò ma tc'ëea hãa khama ma; *me nqǒó ba* nqòòan úúá hãa, 21 ts'óóm tite di i, a ba a gha kgoaraè a gaicara qǎà-khoe ii tite, a gha nxãasega Nqarim di ne cóá ne di kgoarasean hëé naka x'áàn hëéthëé máàè ka. 22 Q'ana ta hãa khama, me ko wèém nqǒó ba ncëeskaga igaba thòò-tcaoase kg'ae, ábàn di thòòan koe hãas khòés khama ma. 23 Me nqǒóm cúím tama me e ncêe ko thòò-tcaoase kg'ae ba, igaba ta ko gatá igaba thëé thòò-tcaoase kg'ae, ncêe Tc'ëe ba úúá hãa ta. Me Tc'ëe ba tc'ãà a kúrúsea hãam tc'áró me e, *ncêe hààko x'aè di kg'òèan di nqòòan máà ta a hãa ba*, ta hãa a ko Nqarim gha hàà Gam di ta cóá ta ii sa x'áím cáím ba qǎà, tc'áróá tam gha kgoarasean máà ba. 24 Ncêe nqòòan úúá hãase ta kò kgoaraè khama. Si hòòsekos nqòò sa cg'árés kaga nqòòs tama si i: dìí na ga ãe i hòòá hãas koe nqòò? 25 Igaba ncèè ãeta hòò tamas koe ta kò nqòòan úúá hãa, ne ta ko qáò tcáóan cgoa qǎà si.

26 Gatà iim dàòm kagam ko Tc'ëe ba gatá di kg'amkan koe hùì ta a thëé. C'úúá ta hãa duú sa ta ga còrè a dtcàrà sa, naka ta ga ma còrè sa, igabam ko Tc'ëe ba Gam ka gatá téé-q'oo koe thòò-tcaoase còrèa máá ta a, a ba a ko kg'uian cgoa nxàèè tite nxãa kg'uian cgoa kg'aea máá ta a. 27 Me Nqarim

ncêe ko tcáóa ta q'oo koe hãa zi bóò ba *Tcom-tcomsam* Tc'êem di tc'êe-kg'áman q'ana hãa, Gam di ne khòè ne téé-q'oo koem ko Tc'êe ba êem ko ma Nqari ba tc'êe khama ma còrèa máá ne khama.

²⁸ Ta q'ana hãa, wèè zi gúù zia ko gane êe Nqari ba ncàma hãa ne koe tsééa xg'ae sa, nxãasega i gha qàè ka, gane êem nxãakamaga Gam di tc'êean koe guu a tciia hãa ne koe. ²⁹ Gane êem Nqari ba nxãakamaga q'ana hãa nem nxará tcg'òóá hãa khama, Gam òim Cóm dis iis koe ne gha hãa ka. Nxãasegam gha *Gam òim Cóm ba* kái qõea ba xg'aeku koe qgáé-kg'ai di ba ii ka. ³⁰ Me Nqari ba nxãaska gane êem nxará tcg'òóá hãa ne tciia hãa, a êem tciia hãa ne ko tchàno ne iise bóò, a êem ko tchàno ne iise bóò ne Gam di x'áàn máàna hãa.

Nqarim di ncàmkuu ne

³¹ Kháe ta gha nxãaska ncêe zi gúù zi ka dùú sa nxàe? Ncêe Nqarim kò gatá xòè koe hãa ne i gha òín gatá cgoa x'ãàku? ³² Gaam êe kò Gam òim Cóm tc'áró-tc'aro ga táá bóò guu, igaba kò gatá wèéa ta domka tcg'òó Me ba, nxãa ba gáé cuiskaga Gam cgoa wèè zi gúù zi máà ta a hãa tite thêé? ³³ Dìí na gha êe Nqarim ka nxará tcg'òóèa hãa ne chibi-chibi? Nqari ba ko tchàno ne iise bóò ne. ³⁴ Dìí na gha xgàra ne? Jeso Kreste ba x'óóá hãa! Si gataga kaisas gúù sa: x'ooan koem ghùèa hãa si i, a gataga Nqarim òim kg'òm x'òàm xòè koe hãa, a ko gataga còrèa máá ta a! ³⁵ Dìí na gha Krestem di ncàmkuu cgoa q'aa-q'aa ta a? A tcabà zia, a qóm zia, a xháé zia, a xabà saa, a dxàu saa, a cg'ãè saa, a ntcàu baa? ³⁶ Ncêe i ma *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe ma góásea hãa a ko máá:

“Tsáá domka ta ko wèém koaba-dàò ba cg'òòè, a ta a ko cg'òòè ko zi ghùu zi khama ma bóòè,” téméè khama. ³⁷ Nxãan tama a, igaba ta wée zi gùù zi ncêe zi koe kaia ta tàà-kg'ao ta a, Gaam êe ncàm ta am koe guu a. ³⁸ Kaisa tcoma ner úúa hãa, *Nqarim di ncàm kuan cgoa ga q'aa-q'aa ta as gùù sa káà si i sa khama*: a kg'òè saa ga igaba, a moengele xua ga igaba, a tc'ãa-cookg'aia ga igaba, a ncêem x'aèm di zi gùù zia ga igaba, a hààkom x'aèm di zia ga igaba, a c'êe qaria ga igaba, ³⁹ a tc'amaka hãam nqõó baa ga igaba, a nqãaka hãa baa ga igaba, a c'êes gùùs ncêem nqõómkg'ai di saa ga igaba, nxãa zia cuiskaga Nqarim di ncàm kuan cgoa q'aa-q'aa ta a hãa tite, ncêe Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe hãa a.

Nqarim dis tc'êe sa Iseraele koe hêe naka qhàò zi di ne koe hêéthêe e (9–11)

9

Nqari ba Gam di ne khòè ne nxárá tcg'òóá

¹ Tseegua ner ko Krestem koe kg'ui, a tshúù-ntcõa tama, i ko tiri tcáóan Tcom-tcomsam Tc'êem koe nxàea tseegukagu, ² kaisa tshúù-tcaoa ner úúa, a chòò tamás thòò sa tcáóá te koe úúa hãa. ³ Ncàmar kò hãa, tí ra ga kò tí ka cgúìèa sa, a ga kò Krestem koe guu a q'ãea tcg'òóèa hãa, tí qõe ga ne domka, ncêe tiris qhàòs di ii ne. ⁴ Iseraele di ne khòè nem Nqari ba nxárá tcg'òóá Gam di ne cóá ne gha ii ka, a ba a Gam di x'áàn x'ái nea, a gane cgoa qáé-xg'ae sa kúrúá hãa, a Gam di x'áèan máà nea, *a ba a xgaá-xgaá nea hãa nta ne gha ma dqom*

Me sa, ncēm gataga thēé Gam di zi nqòòkaguku zi máàna hãa ne, ⁵ ncēe kò *Nqarim ka tsééa tcg'òóèa xu khòè xuku xu ka tsgõose-coa ne*; khòèan dis iis ka i kòo kg'uiè nem ncēm Krete ba gane dis qhàòs koe guua hãam ga Me e. Nqarim ncēm wèé zi tc'amkg'ai koe hãa ba. Chõò tamase méém dqom̀mè. Amen.

⁶ Eēm kò Nqari ba Iseraele ne nqòòkagua hãas kam tààèa hãa tar méé tama. Wèéa ne ãe Iseraele koe ábàèa nea Iseraele di tama khama. ⁷ Ne gataga Abrahamam ka tsgõose-coa ne wèé ne *Nqarim di ne cóá ne tama ne e*. Nqari ba kò Abrahama ba birí a máá: “Isakam koe tsi gha guu a ãer nqòòkagu tsia tsgõo-coan úú,” témé khama. ⁸ Ncēe sa ko máá, cgãam di ne cóá ne tama ne e ncēe Nqarim di ii ne, igaba nqòòkagukus di ne cóá nea, gane Abrahamam di ne cóá ne ne e, témé. ⁹ Ncēea nqòòkagukus kò ma nxàèèa hãa ga a khama: “Tchànom x'aèm kar gha kabise, si gha Sarah sa cóá ba ábà,” tam méé.

¹⁰ Ncēes gúús cúís tama si i, igaba tsara kò thēé Rebekas di tsara cóá tsara cúím xõòm ka ábàè, gatá ka tsgõosem Isaka ba. ¹¹⁻¹² Nqarim di tciikua ne kaisase cgáé e, i khòèan ko kúrú tsééan cgáé tama. Nqari ba ko Gam di tc'èean koe guu a nxará tcg'òó - ncēes gúù sa méés qarika tééa mááse sa. Si ko ncēes gúù sa ncēe koe x'áise: qanega tsara cóá tsara ábàè tama cookg'ai koe, a qanega tshúù kana qãè gúù ga kúrú tamas cookg'ai koem kò Nqari ba gatsara ka xõòs Rebeka sa birí a máá: “Kaia ba gha cg'aré ba tsééa máá,” témé. ¹³ Ncēe i ma goásea hãa khama a ko máá: “Jakobe bar ncàma hãa, a Esau ba hòrea hãa,” téméè khama.

14 Kháé ta gha dùú sa nxàè? Nqari ba tchàno tama saa? Nxâas tama si i! 15 Moshem kam kò máá: “Eër ko thõò-xama máá bar gha thõò-xama máá, a ãer ko cgóm ba cgóm,” témé khama. 16 Khama i nxâaska khóèm dis ncàm̄s koe kana tsééa ba koe guu tama, igaba i Nqarim di thõò-xama-máákuan koe guua. 17 Si ko *Nqarim di Tcgãya* sa Faro ba birí a máá: “Kaikagu tsia raa, Tiri qaria ner gha tsáá koe x'ái ka, nxâasega i gha Tiri cg'õèan wéém nqõóm koe nxàèè ka,” témé khama. 18 Gaa domkam ko nxâaska Nqari ba ãem thõò-xama máá kg'oana hãa ba thõò-xama máá, a ba a ko ãem qari-qari tcúú kg'oana hãa ba qari-qari tcúú.

Nqarim di xgòan hëé naka Gam di thõò-xama-máákuan hëéthëé e

19 Me gha nxâaska gatu ka c'ëe ba birí te a máá: “Ncëeta i kò ii ne ba ko nxâaska Nqari ba dùús domka chibi-chibi taa máá? Nqarim tc'ëea hãa sa i gha dìín ntcoe?” témé. 20 Ka tsi gáé tsáá tc'ëea máá dìí tsi i ta tc'ëea, khóè tseè, Nqarim cgoa ga ntcoeku tsi? Ka sa gáé ga ãe xommèa hãa sa ãe xom sia hãa ba birí naka máá: “Dùús domka tsia ncëer ii khama ma kúrú tea hãa?” témé? 21 Gàba zi ðim kúrú-kg'ao ba gáé xom cgoa di góman koe, cúis dtcõos koem ga cam gàba sara kúrú di qarian úú tama, si c'ëe sa cgáé zi tséé zi di sa ii, si c'ëe sa kg'amaga di zi tséé zi di sa ii?

22 *Igaba tsi ko nta méé ncëes gúús ka:* Nqari ba kò ãem xgòà cgaea hãa gàban, ncëe kaàkagukuan tééa máána hãa koe Gam di xgòan x'ái kg'oana, a Gam di qarian q'ãakagu kg'oana. Igabam kò qáò tcáóse hãa cgoa ne, 23 Gam di x'áàn kaisam gha nxâasega gataga cgóm̄kuan di gàban koe x'ái

ka, ncēm nxãakamaga x'áàn kg'ónòna máána hãa a,
 24 gatá ncēm tcii hãa ta koe, Juta ne cúí ne koe tamase, igaba tãá zi qhàò zi di ne koe ga hēéthēé e.
 25 Ncēm ko Hoseam *dis Tcgãyas* koe méé khama a ko máá:

“Gane ēe kò *kg'aiga* Tiri ne khòè ne tama ner gha Tiri ne khòè ne ta ma tcii, a ra a gha gaas ēe kò *kg'aiga* ncàmè tama sa tiris ncàm-khoe sa ta ma tcii,” témé.

26 “Ne gha gaam qgáim ēe ne kò biríèa hãa a máá: ‘Tiri tu khòè tu tama tu u,’ téméèam koe ne gha biríè a máá: ‘Kg'òèa hãam Nqarim di tu cóá tu u,’ téméè.”

27 Me ko Isaia ba Iseraelem ka q'au a ko máá: “Eēta ne ga ma tshàa-dxoom qàe di góman khama ma kái ne e igaba ne gha cg'orò ne kgoaraè,” témé.

28 X'aigam *Nqari* ba gha xòm x'aè-coan q'oo koe chõò tamase nqóó ba xgàra khama.

29 Eēm xg'ao Isaia ba mééa khamaga i ii, ncēm kòo máá:

“Ncèè X'aigam qarim wèém kò xg'ao c'ēe qhàòan ga qaùà máá ta a tama, ne ta ga kò Sodoma khama ii, a ga kò Gomora khama ma kúrúsea,” témé khama.

Paulo ba ko Iseraele ne còrèa máá

30 Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàe? Tãá zi qhàò zi di ne, ncēe kò tchànoan qaa tama, nea tchànoan hòòka, tchànoan ncēe dtcòm̄s koe guua a. 31 Igaba ne kò Iseraele ne, ncēe x'áèan koe guua tchànoan

kòo qaa ne táá hòò o. ³² Dùús domkaà? Dtcòmàn koe ne kò guu a qaa a tama, igaba ne kò tséé zi koe guu a qaa a khama. A ne a kò nxõás tc'amkg'ai koe tçgàba, ³³ ncēe i ma góásea a ko máá:
 “Q'ãa, nxõá sar ko Sione koe tòó,
 khòè ne gha kúrú ne tçgàba sa,
 nxõám kúrú ne gha ne cg'áé ba;
 me gha dìím wèém ěe ko Gam koe dtcòm ba
 táá sau-cgaekaguè ka,”
 tam méé.

10

¹ Tíí qõe ga tuè, tcáóa te q'oo koer ko kaisase tc'ēe *Iseraele* ne gha kgoaraè sa, a ra a ko gataga Nqarim koe còrèa máá ne. ² Nqarim koe ne máàsea hãa khama, ra ko ncēe sa nxàea tseegukagu, igabaga i gane di máàsean tseeguan di q'ãan koe guu tama. ³ Nqarim koe guua hãa tchànoan ne bóòà q'ãa tama khama, a ko gane di tchànoan ne gha kúrúa mááse sa qaa, a Nqarim di tchànoan koe máàse tama. ⁴ Kreste ba ko x'áèan chõòkagu khama, *nxãasega ta gha táá x'áèan ko qaa sa kúrúan ka tchànokaguè ka*, igabagam gha dìím wèém ěe ko dtcòm ba tchànokaguè.

Kgoarakuan di qãè tchõà nea wèém khòèm di i

⁵ Moshe ba x'áèan koe guua hãa tchànoan ka ncēe sa góáa hãa a ko máá: “Dìím wèém ěe ko x'áèan ko qaa sa komsana ba gha gaan ka kg'òè,” témé khama. ⁶ Igaba i ko dtcòmns koe guua tchànoan ncēeta méé a ko máá: “Táá tcáóa tsi q'oo koe máá, ‘Dìí na gha nqarikg'ai koe qaò?’ témé guu” (ěe sa Kreste ba nqãaka úú si i ke), ⁷ “kana máá: ‘Dìí na

gha nqãaka hãam nqõóm koe síí? témé guu” (ëe sa Kreste ba x'ooan koe ghùì si i ke). ⁸ Kháé i ko nxãaska dùú sa méé? *Ncëe si i:* “Kg'ui ba tsáá ka cùú me e, kg'áma tsi koe hëé naka tcáóa tsi koe hëéthëé e,” ta i ko méé. Ncëe ba dtcòmòs dim kg'ui me e, ncëe xae ko gaam ka xгаа-xгаа ba, ⁹ ncëe ko máá: “Ncëè tsáá ka tsi kòo kg'áma tsi cgoa nxàea tseegukagu Jeso ba X'aiga Me e sa, a kòo tcáóa tsi koe dtcòm Nqari ba x'ooan koe ghùì Mea hãa sa, ne tsi gha kgoaraè,” témé ba. ¹⁰ Tcáóa ta cgoa ta ko dtcòm, a ta a ko tchànokaguè, a ko kg'áma ta cgoa nxàea tseegukagu, a ko ncëem dàòm ka kgoaraè khama. ¹¹ *Nqarim dis Tcgãya* sa ko máá: “Dìim wèém ëe ko Nqarim koe dtcòm ba cuiskaga sau-cgaekaguè tite,” témé khama. ¹² Juta ne hëé naka qhàò zi di ne hëéthëé xg'aeku koe i cúí q'aa-q'oo ga káà a; cúim Nqari ba X'aigam wèé ne di Me e, a ba a ko wèé ne ëe ko tcii Me ne qguàan cgoa ts'ee-ts'eekg'ai khama. ¹³ “Dìim wèém ëe gha Nqarim dim cg'òè ba tcii ba gha kgoaraè,” ta i ko mééè khama.

¹⁴ Kháé ne gha nxãaska ntama ma cg'òèa ba tcii, ncëè Gam koe ne kò dtcòmòs tama ne? A ne a gha ntama ma Gam koe dtcòmòs, ncëè qanega ne kò Gam ka kóm tama ne? A ne a gha ntama ma kóm, ncëè xгаа-xгаа ne gha ba ne kò úú tama ne? ¹⁵ Me gha ntama ma gaam ëe ko tchõàn xгаа-xгаа ba xгаа-xгаа, ncëè tsééam kò úúè tama ne? Ncëe i ma *Nqarim di zi Tcgãya zi koe* ma góásea a ko máá: “Tsóágase i gáé qãè tchõàn di xàà-kg'aoan di hàà-q'ooan t'òèa!” téméè khamaga ma. ¹⁶ Igaba ne kò kái-kg'aise táá qãè tchõàn komsana. Isaia ba kò máá: “X'aigaè, dìì ba gaxae di kg'uian komsana

hãa?” témé khama. ¹⁷ I ko nxãaska dtcòman ãe ko kómòmès koe guu, si ko ãe ko kómòmè sa Krestem dim kg'uim ka ko xгаа-xгааès koe guu.

¹⁸ Igabar ko ãe ne kóm ta ga hãas ka tãe. Tseeguan kaga ne kóma hãa! Ncãe *Nqarim di zi Tcgãya* zi ko méé a ko máá:

“Wèém nqõóm koe ga i dòma xu síia hãa,
i gaxu di kg'uian nqõóm chõò-q'oo koe ga síia hãa,”
témé khamaga ma.

¹⁹ Ra ko gaicara tãe, Iseraele ne kò kóma q'ãa tama sa? *Kóma ne kò q'ana hãa!* Moshe ba kò tc'ãà dis ka máá:

“Kúru tu ur gha tu gane ãe qhàòs di tama ne koe
tau di,
a ra a gha káà tc'ães qhàòs di ne cgoa xgòakagu tu
u,”
témé khama.

²⁰ Me kò gataga Isaia ba kgoarasea hãase *Nqarim mééa hãa sa nxãe a máá:*

“Gane ãe qaa Te tama ne kar hòdèa hãa,
a Ra a kò gane ãe tc'ãe Te tama ne koe x'áísea hãa,”
témé.

²¹ Igabam kò Iseraele ba bìrí a máá:

“Wèém cáím kar tshàua Te tchoanà xòóa máána hãa
khóe ne ãe komsana tama a ko ntcoeku cgoa Te
ne,”

témé.

11

Nqarim di thõò-xama-máákua ne Iseraele ne koe

¹ Ra ko nxãaska tãe a máá: “Nqari ba gáé kò Gam di ne khóè ne xguì?” témé. Nxãas tama si i! Tíi ga ra thëé Iseraele ra a khama, a Abrahamam ka tsgõose-coa ra a, Benjaminem dis qhàòs di ra.

² Nqari ba kò Gam di ne khóè ne ncěe kg'aigam kò q'ana hãa ne táá xguì. C'ùua tu gáé hãa *Nqarim dis* Tcgãyas ko Elijam ka méé sa? Me ko ma Nqarim cookg'ai koe Iseraele ne ma chibi-chibi sa, a ko máá: ³ “X'aigaè, Tsari xu porofiti xu ne cg'õoa hãa, a Tsari altaran kobeá hãa, ra tíí cúí ga ra qaùá, ne ko cg'õoa te xaù,” témé. ⁴ Ka ba kò kháé Nqari ba ntama ma xoa me? *Nqari ba kò xoa a máá:* “7,000 xu khóè xur tòóa máásea hãa, ncěe qanega Baale ba qámsea máá tama xu,” témé. ⁵ Ncěeskaga i gataga ii: qaùá hãa nea hàna, cgómkus koe guu a nxará tcg'òòea hãa ne. ⁶ Igaba ncěè cgómkus koe i kò guua hãa ne i nxãaska *gane di tsééan* koe guu tama; ncěè gatà i kò ii nes nxãaska cgómku sa cgómkus tama si i.

⁷ Kháé nxãaska dùú saa? Iseraele ne kò ěe ne kòo qaas gúù sa táá hòò. Khóè ne ěe nxará tcg'òòea hãa ne cúí ne kò hòò si, igaba ne kò ěe qaùá hãa ne qarinqarin tcúúè. ⁸ Ncěes ko *Nqarim dis* Tcgãya sa méé khama a ko máá:

“Nqari ba kò tcáóa ne hěé naka tc'ěea ne hěéthěé ntcùú-ntcuu,
a tcgáía ne ga táá bóòkagu
a tceea ne ga táá kómkagu
ncěem cáím kaga igaba,”
témé khama.

⁹ Gatagam ko Dafite ba máá:

“Gane dis suu* sa méés ntcóm sa ii naka xhám sa ii, nxãasega ne gha cg'áéa tcãà,
a gha gane di xgàrasean kabia mááè ka.

¹⁰ Gane di tcgáían méé i ntcùú-ntcuuè
naka ne nxãasega táá bóò,

* **11:9:** suu - Gerika sa ko máá: “cháà sa” témé - tc'õoan ko tòò a tc'õòès qgái si i.

naka i gane di qhùrian chõò tamase naiè,”
tam kò méé.

¹¹ Ra ko nxãaska tēè a máá: Eē ne kòo *Juta ne* tçgàba ka nea gáé kò cg'áé, táá ne gha gaicara tēè ka? Nxãas tama si i! Igaba gane di cg'áé-q'ooan gha tãá zi qhàò zi di ne koe kgoarasean óága domka a, nxãasega ne gha *Juta ne* chii ka. ¹² Gane di cg'áé-q'ooa ne kò nqõó ba qguùkagu, i kò gataga tààè-q'ooa ne tãá zi qhàò zi di ne qguùkagu. Ka nea gha *nxãaska tãá zi qhàò zi di ne* nta noose *qguùkaguè*, ncèè cg'oèas tc'ãò-tc'ãos *Juta ne* dis kò hãa ne?

Tãá zi qhàò zi di ne di kgoarasea ne

¹³ Gatu cgoar ko kg'ui, tãá zi qhàò zi di tuè: tãá zi qhàò zi di ne koer x'áè úú-kg'ao ra a domka ra ko ncēes tséés tiri sa kaikagu, ¹⁴ tiris tséés koer gha c'ēedaoka tiris qhàòs di ne khòè ne kúrú ne chii di ii domka, ra gha nxãasega c'ēe ne kgoara ka. ¹⁵ Ncèè *Nqarim ka* xguèès *Juta ne* dis kò ko dàò ba xgobekg'am, me nqõó ba Nqarim cgoa tòókuan úú ne sa gha gane *Juta ne* dis dtcòmè sa dùú sa ii? X'ooan koe guu a kg'õè si i gha ii! ¹⁶ Ncèè tc'ãà dis péré-qàmàs kò Nqari ba tçg'òóa mááèa, nem nxãaska wèém péré ba gataga thée Gam di me e, a ncèè hìis di tɔbean kò Gam di ii, ne i nxãan ga thée Gam di i. ¹⁷ A ncèè c'ēe xu nxãa xu olife dis hìis di xu kòo q'ãea tçg'òòè, tsi tsáá ncèè qãáka ka dis olifes di tsi *nxãa tsi* gaa koe q'áma tòòè, a ko c'ēe xu cgoa èes hìis tɔbe di qguùan q'aa-q'aaku, ¹⁸ ne méé tsi táá gaxu nxãa xu koe bóò-boose guu. Ncèè bóò-boose tsi kòo ne *méé tsi tc'ēe-tc'ēese*, tsáá tsia tɔbean qgóó tòó tama, igaba i tɔbean qgóó tòó tsia hãa sa.

19 Igaba tsi gha máá: “Nxãa xua q'ãea tcg'òòèa hãa, nxãasegar gha tí q'áma tòòè ka,” témé. 20 Eẽ sa tseegu si i. Gaxu di dtcòmàn úú taman domka xu q'ãea tcg'òòèa hãa, tsi kò tsáá tsari dtcòmàn domka tééa hãa. Ke méé tsi táá bóò-boose guu, igaba méé tsi q'áòà hãa. 21 Ncèè Nqarim kò hìis kg'aiga úúa hãa nxãan bóòà guu tama, ne tsi tc'èea máá, tsám gha bóòà guu tsi, ta tc'èea?

22 Ke méé tsi Nqarim di qãèan hêé naka Gam di xgòàn hêéthêé q'ana hãa. Xgòà Me e ãe *chìbian kúru ka* cg'áéa hãa ne koe, igabam tsáá koe qãè Me e, ncèè Gam di qãèan koe tsi kòò hãa ne. Tama kò ii ne tsi gha tsáá igaba thêé q'ãea tcg'òòè. 23 A ncèè Juta ne kò gane dis dtcòmàn tamas koe kúúa hãa tama, ne ne gha gaicara q'áma tòòè, Nqari ba qarian úúa hãa, gaicaram gha q'áma tòó ne di i khama. 24 Ncèè kg'aiga qãáka ka dis hìis olife dis koe tsi kò tsáá guu a q'ãea tcg'òòèa hãa, a olife dis hìis xháràèas koe q'áma tòòèa hãa, ncèè i ga kg'aiga ii tama khama, ne ba gha Nqari ba nxãaska nta noose kabi a kg'aigaka di nxãan gaan dis hìis olife dis koe gaicara q'áma tòó?

Iseraele ba gha kabi a tòóa kg'ónòè

25 Tí qõè ga tuè, ncèes gúùs chómsea hãa sa tu gha q'áa sar ko tc'èe, nxãasega tu gha táá tc'èega tu ii sa bìrìse ka. *Ncèes gúùs chómsea hãa sa ncèe si i*: qari tcúúan Iseraele di ne khòè ne dia xòm x'àè q'oo† di i, si gha nxãakg'aiga sí cg'oèa hãas nxáràse-q'ooos tãá zi qhàò zi di ne di sa *Nqarim* koe hàà. 26 Ne gha

† 11:25: xòm x'àè q'oo - kana “c'èe xèè za”.

ncēm dàòm ka wèe ne Iseraele ne kgoaraè, ncēe i ma góásea hãa a ko máá:

“Kgoara-kg'ao ba gha Sione koe guu a hàà,
a ba a gha Jakobem *ka tsgõose-coa ne* koe
cg'ãè tcáóan tcg'òó.

²⁷ Si gha ncēe sa Tiris qáé-xg'ae sa ii gane cgoa,
gane di chìbia ner gha ko séèa tcg'òó cgae ne ka,”
téméèa khama.

²⁸ *Juta nea qãè tchõàn xguìa hãa khama ne Nqarim di ne cg'õo-kg'ao ne e, nxãasega i gha qãè tchõàn gatu qhàò di tu koe hàà ka.* Igaba ncēè nxará tcg'òóa mááses ka ta kòo kg'ui ne ne Nqarim ka ncàmmèa hãa, gane ka tsgõose ga xu *cgoam kúrúa hãas qáé-xg'aes* domka. ²⁹ Nqari ba aban ãem ko tcg'òó ka hēè naka ãem ko tcii ne ka hēéthēé tc'ēea kabì tama khama. ³⁰ Gatu qhàò zi di tua kò c'ēe x'aè ka Nqari ba komsana tama, igaba tu ncēeska, Juta ne di komsana taman domka, Nqarim di cgómkuan hòò. ³¹ Gane igabaga ne ncēeska ãeta iim dàòm ka Nqarim máà tua hãa cgómkuan domka komsana tama, nxãasega ne gha thēé ncēeska Nqarim di cgómkuan hòò ka. ³² Nqari ba kò wèe ne khòè ne kúrú ne komsana taman koe tòóse, nxãasegam gha wèèa ne ga cgómkuan x'ái ka khama.

Nqari ba dqomà ne

³³ Tsóágase i gáé Nqarim di qguùan kaia!
Tsóágase i gáé Gam di q'ãan di tc'ēean hēè
naka q'ãa-kg'áma ba hēéthēé tchàà-a!
Díí na gha Gam di zi tc'ēe-kg'ám zi bóòda q'ãa?
Díí na gha Gam di zi dàò zi qaara tcg'òó a xùri?

³⁴ *Nqarim dis Tcgãyas ko méé a ko máá:*

“Díi na X'aigam di tc'ěe-kg'áman q'ana?
Díi na ga tchàno-tchano Me?

³⁵ Kana ia xg'ao dìin c'ěe gùù máà Me,
Me ga gaa gùùan suruta kabi?”
témé khama.

³⁶ Wèé zi gùù zia Gam ka kúrúèa,
a zi a Gam koe guua,
a Gam domka hàna.
Nqari ba méém chòò tamase dqomèmè! Amen.

Dtcòm-kg'ao ne ko ma tséé sa (12:1–15:13)

12

Nqari ba tsééa máá

¹ Gaa domkar ko Nqarim di thòò-xama-máákuan koe guu a dtcàrà tu u, tíi qõe ga tuè, tc'áróa tu tu gha dàòà-máákus iise tcg'òó sa, kg'òèa hãa, a tcom-tcomsa, a ko Nqari ba qãè-tcaokagu sa - ncěea tc'ěem di tsééan gatu ga còrè cgoa ga a khama. ² Táá méé tu ncěem nqõóm di cauan xùri guu, igaba méé tu tc'ěe-kg'áma tu koe kaba-kabaè, naka tua gha nxãasega Nqarim dis tc'ěe sa q'ãa, gaas ěe qãè ii, a ko qãè-tcaokagu Me, a tchàno ii sa.

³ Cgómkuan ncěer máàèa hãa domkar ko wèém khòèm ěe gatu xg'aeku koe hãa ba bìri a ko máá: Táá méém tc'ěe-q'ooa ba koe tc'amakam hãa sa bìrìsea hãa guu, igaba méém wèém khòè ba tc'ěe-kg'áma ba koe, ěem Nqari ba máà mea hãas tc'ãò-tc'ãos dtcòmàn dis cgoa qgóóse. ⁴ Cúim tc'áróm koe ta kái xòèan úúa hãa, i wèé xòèan cúis tséé sa kúrú tama khama. ⁵ Ncěem dàòm ka ta ko, ěeta ta ma kái ta a igaba cúim tc'áró ba Krestem koe kúrú, me

wèém xòè ba c'èe xu xòè xu cgoa xg'ae-xg'aeèa hãa. ⁶ Ke méém wèém khòè ba tãáka zi aba zi ãem Nqari ba Gam di cgómkuan ka máa taà hãa zi tséékagu: ncèè porofitan kò ii ne méém ãem úúa hãa dtcòman dis tc'ãò-tc'ãos cgoa tséékagu u. ⁷ Naka ncèè c'èe ne tsééa máás kò ii ne méém tsééa máá ne, naka ncèè xgaa-xgaas kò ii ne méém xgaa-xgaa, ⁸ naka ncèè c'èe ne korès kò ii ne méém korè ne. Ncèè c'èe ne hùis kò ii ne méém kgoarasea hãase hùì ne. Ncèè c'èe ne tc'ãà-cookg'ais kò ii ne méém wèè tcáóa ba cgoa gatà hëé. Ncèè c'èe ne koe cgómkuan x'áis kò ii ne méém qãè-tcaoan cgoa x'ái i.

Dtcòm-kg'ao ne dis kg'õè sa

⁹ Ncàmku sa méés tseegu di sa ii. Eë cg'ãè ii sa hòre, qgóóa qari ãe qãè ii sa. ¹⁰ Gatu ka c'èea ne kaisase ncàm, khòè qõeku ne ga ma ncàmku hãa khama ma. Gatu nqáéase tu gatu ka c'èe ne tcom. ¹¹ Táá méé tu xhõen-tcáó guu; gatu dim tc'èe ba méém karu; X'aiga ba méé tu tsééa máá. ¹² Nqòðan koe méé tu qãè-tcaoa hãa, naka tua xgàrasean koe qáò tcáó ii, naka còrèan koe qgóóa qari. ¹³ C'èe ne dtcòm-kg'ao ne kòò xháé ne méé tu ãe tu úúa hãa sa gane cgoa q'aa-q'aaku. X'áéa tu koe c'èe ne qãèse hààkaguan koe tu tcàan tcáó.

¹⁴ Ts'ee-ts'eekg'ai ãe xgàra tu u ko ne; ts'ee-ts'eekg'ai ne, táá cgúí ne guu. ¹⁵ Eë ko qãè-tcao ne cgoa qãè-tcao, naka ãe ko kg'ae ne cgoa kg'ae. ¹⁶ Cúíta noose tu qgóóku; táá bóò-boose guu, igabaga ãe nqãaka hãnas téé-q'oos di ne cgoa tsééa xg'ae; táá tc'èega tu ii sa bìrìse guu.

¹⁷ Táá c'èem khòèm cg'ãèan kúrúa máá tua ba cg'ãèan cgoa kabia máá guu. Eë wèém khòèm koe

qãè iis koe méé tu tcãà tc'ëe. ¹⁸ Ncèè tààè tama tu kò hãa, i gataga gatu koe guua hãa, ne méé tu wèè khòèan cgoa tòóku. ¹⁹ Ncàm-ncamsa tuè, táá méé tu cg'ãèan kabia máá guu, igaba tu Nqarim di xgòan guua máá a; ncèe *Nqarim di zi Tcgãya* zi ko X'aigam ka méé a ko máá:

“Kabia mááku sa Tiri si i,
Ra gha Tííá kabia máá,”
témé khama.

²⁰ Igaba

ncèè gatu dim cg'õo-kg'aom kò xàbà hãa ne tc'õoan máà me nakam tc'õó,
naka cáman kò hãa ne tshàan máà me nakam kg'áà.

Eèta hèéan ka tu gha ko kúrú mem saucgae a chibi bóòse.*

²¹ Táá méé tu cg'ãèan ka tààè guu, igabaga méé tu qãè gúuan cgoa cg'ãèan tàà.

13

Tc'ãà-cookg'aian qámsea máá sa

¹ Wèém khòè ba méém tc'ãà-cookg'aian qámsea máá. Nqarim ka *kgoara mááèa hãa* tama tc'ãà-cookg'ai nea káà a ke, igaba èe hàna ne Nqarim ka tòòèa hãa. ² Dìím wèém èe ko tc'ãà-cookg'aian ntcoe ba ko Nqarim nxará tcg'òóa hãa sa ntcoe, me gha dìím wèém gatà ko hèé ba xgàrakuan óága cgaese. ³ Tc'ãà-cookg'ai xua èe qãèan ko kúrúm ka bèèè tama khama, igaba xu ko èe cg'ãèan ko kúrúm ka bèèè. Eè tc'ãà-cookg'aia hãam bèè tsi kò tc'ëe tama

* **12:20:** kúrú mem saucgae a chibi bóòse - Gerika sa ko máá: “karuko zi c'ee ntcomè zi tcúúa ba koe xg'ae-xg'ae,” témé.

ne méé tsi nxãaska qãè gúùan kúrú nakam gha dɔm̀ tsi. ⁴ Nqarim dim tséé-kg'ao me e, tsari qãèan domka ko tséé ba khama. Igaba ncèè cg'ãèan tsi kòo kúrú ne méé tsi bèe, ntcàum ìem qgóóa hãa bam kg'amaga qgóó tama ke. Nqarim dim tséé-kg'ao me e, a ko Nqarim di xgòàn óá, ìe ko cg'ãèan kúrú ne koem gha xgàrakuan qđòkagu khama. ⁵ Gaa domka méé tsi ìe tc'ãà-cookg'aia hãam koe qámsea hãa, *Nqarim di* xgàrakuan bèe domka cúí tamase, igaba tsari tc'ìe-tc'ìesean domka hěéthěé e. ⁶ Ncèes gúùs domkaga tu ko nqđóm ko tcg'òóa mááè marian tcg'òó, tc'ãà-cookg'ai xua Nqarim di xu tséé-kg'ao xu u khama, ncèe ko tsééa xu kúrú xu. ⁷ Ke méé tsi ìe tsi ga wèem khòè ba úú cgoa hãa sa máà me: nqđóm ko tcg'òóa mááè mari kò ii ne tcg'òó o, ncèè mari kò ii ne méé i mari ii, táòkg'aikus kò ii ne méés táòkg'aiku sa ii, naka kaikagukus kò ii ne méés kaikaguku sa ii.

Tsáa ka c'èe ba ncàm sa

⁸ Táa méés cúí khòè koe ga qanega tsi suruta tamasa chibi sa hãa guu, tsáa ka c'èe ba ncàms cúis oose. Eè gam ka c'èe ba ncàma hãa ba ko x'áèan ko qaa sa kúrú ke. ⁹ X'áèan ncèe ko máá: “Táa méé tsi cg'áràn kúrú guu; táa méé tsi cg'òo guu; táa méé tsi ts'ãà guu; táa méé tsi ncóó guu,” naka c'èe x'áè-kg'áman hěéthěéa cúim x'áè-kg'ám koe qgóóa xg'aeèa, ncèe ko máá: “Tsáa ka c'èe ba ncàm ìe tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma,” témé ba. ¹⁰ Ncàmku sa tsáa ka c'èe ba chibi kúrú cgaes tama si i. Gaa domkagas ko ncàmku sa x'áèan ko méé sa kúrú.

X'ám q'oo koe kg'òè

11 X'aèm ncěe ta ko gaam q'oo koe kg'òè ba tu q'ana hãa, ke méé tu ncěe sa kúrú. Tc'oman koe tu gha tǵe dim x'aè ba hààraa. X'aèm kgoarakus di ba ncěeska kaisase cúu me e ke, ncěe ta kò tshoa-tshoa a ko dtcòm kam kò ii tama khama. 12 Ntcúúa ne nqáéa hãa, i koaban cúu u. Ke hàà naka ta ntcúú-q'oo di tsééan dxùukg'ai za tòó naka taa x'áàn di zi ncõ gàba zi hãa. 13 Hàà naka ta qǵèm dàòm ka qgóóse, cáms di x'áàn q'oo koe hãa ne khòè ne khama ma, ãe kaisase ko tc'óó, a ko kg'áà ne hěé, naka cg'áràn ko kúrú a káà qgóóse-q'oo ne hěé, naka mǵéku a tau di ii ne hěéthěé ka tamase. 14 Igaba méé tu X'aigam Jeso Kreste ba hãa, naka tua cgàa ba tu ga ma qǵè-tcaokagu di zi tc'ěe-kg'ám zi chõòkagu.

14

Kg'amka ne hěé naka qari ne hěéthěé e

1 Eě dtcòma hãa, igaba gam di dtcòmàn koe kg'amka ba, qǵèse hààkagu, ãem tc'ěea hãas koe ntcoeku cgoa me tamase. 2 C'ěem khòèm dis dtcòm sa ko kgoara máá me, me wèes gúu sa tc'óó, igaba khòèm ãe gam dis dtcòmš kg'amka ii ba ko tsòbèan cúí ga tc'óó. 3 Khòèm ãe ko wèes gúu sa tc'óó ba méém táá ãe wèes gúu sa tc'óó tama ba ntcoea hãase sèe guu, nakam ãe wèes gúu sa tc'óó tama ba táá ãe ko wèes gúu sa tc'óóm qǵèse hěé tama sa bód guu, Nqari ba qǵèse hààkagu mea hãa ke. 4 Dìi tsia tsáá, c'ěem khòèm dim qǵàm qǵèse hěé tama ta ko méé tsi? Gam ka q'òðsem koe i guua hãa ãem ko kúrú tsééan koem gha tééa qari kanam gha cg'áé sa. Igabam gha tééa qari, X'aiga ba qarian úúa hãa khama, kúrú mem gham tééa qari di i.

⁵ C'ëem khòem kam c'ëem cárn ba c'ëe xu cárn xu ka cgáé me e, me ko c'ëem khóè ba wèé cáman ga cúíta noose séè. Wèém khóè ba méém tc'ëea ba q'oo koe bìrísea hãa, ãem tc'ëea hãa sa gaas ga si i sa. ⁶ Gaam ãe ko c'ëem cárn ba c'ëe xu ka tãákase séè ba ko X'aigam gha kaikaguè domka gatà hëé. Me ko gaam ãe ko tc'õó ba thëé X'aigam gha kaikaguè domka gatà hëé, Nqari bam ko qãè-tcaoa máá khama. Me ko gaam ãe c'ëe zi tc'õo zi tc'õó tama ba thëé X'aigam gha kaikaguè domka gatà hëé, a ba a ko Nqari ba qãè-tcaoa máá. ⁷ Gatá ka c'ëem cúía ko gam ka kg'õèa mááse ba káà me e, me gataga c'ëem cúía ko gam ka x'óóa mááse ba káà me e khama. ⁸ Ncèè kg'õè ta kòo ne ta ko X'aiga ba kg'õèa máá, a ncèè x'óó ta kòo ne ta ko X'aiga ba x'óóa máá. Khama nxãaska, kg'õè ta ga ko kana ta ga ko x'óó igabaga, ta X'aigam di ta a. ⁹ Krete ba kò ncèes gúús domka x'óó, a kò gaicara kg'õè, nxãasegam gha ãe x'óóa hãa ne hëé naka kg'õèa hãa ne hëéthëé dim X'aiga ba ii ka khama. ¹⁰ Kháé nxãaska tsáá, dùús domka tsia ko tsáá qõem qãèse hëé tama sa bóò, kana tsáá, dùús domka tsia ko tsáá qõe ba ntcoea hãase séè? Wèéa ta ga gha Nqarim dis ntcõó-q'oos xgàrakuan dis cookg'ai koe hàà téé ka. ¹¹ Ncèeta i ma goásea a ko máá: “Kg'õèar hãas noosem gha wèém qúrù ba cookg'aia Te koe qomè, me gha wèém tam ba Nqarir ii sa dqomè,” téméè khama. ¹² Me gha nxãaska wèém khòem gatá xg'aeku koe hàna ba gam ka Nqarim koe xoara mááse.

Táá tsáá qõe ba chibi kúrúkagu

13 Ke méé ta táá xgàraku guu. Igaba méé ta tc'ëea ta koe bìrìsea hãa, gaicara ta gatá ka qõesem cookg'ai koe xgàè-kg'am me gha kana gha chìbian koe tcãa me sa tòóa hãa tite sa. 14 Q'ana ra hãa, a X'aigam Jesom koe kaisa tcoman úúa hãa, cúis gúús gaas ka q'ano tama sa káà si i sa. Igaba ncèè c'ëem khòèm dis bóòs kas kò q'ano tama, nes nxãaska gaam koe q'ano tama. 15 A ncèè tsáá ko tc'òós kòo tsáá qõe ba tshúù-tshuu tc'ëe, ne tsi ncàmkuwan x'ái tama. Táá méé tsi hëé nakas tc'òó tsi ko sa tsáá qõe ba hoàkagu guu, ncèe Krestem kò gaam domka x'óó ba. 16 Táá hëé nakas ëe gatu ka ko qãè iise bóòè sa c'ëe ne ka cg'ãè iise nxàèè guu. 17 Nqarim di x'aia nea tc'òó sa hëé naka kg'áà sa hëéthëé di tama a khama, igaba i Tcom-tcomsam Tc'ëem koe tchànoan hëé, naka tòókuan hëé naka qãè-tcaoan hëéthëé di i. 18 Díim wèém ëe ko ncèem dàòm ka Kreste ba kúrúa máá ba ko Nqari ba qãè-tcaokagu, a ko khòèan ka tchànóm iise bóòè.

19 Gaa domka méé ta wèé qaria ta cgoa tòókuan ko óá zi gúù zi hëé naka gatá ka c'ëe ne ko tshàoa ghùì zi gúù zi hëéthëé kúrú. 20 Táá Nqarim kúrúa hãa sa tc'òoan domka kòbe guu. Wèés gúù sa q'ano si i, igaba ncèè c'ëem khòèm kòo c'ëes gúù sa tc'òó, si nxãa sa c'ëem khòè ba kúrú me chìbiga ii ne i qãè tama. 21 Qãès gúù sa, táá méé tsi kg'òóan kg'oo, kana gõéan kg'áà, kana c'ëes gúús tsáá ka c'ëe ba ko chìbian kúrúkagu sa kúrú guu.

22 Gaa domka méés dùús wèés ëe tsi c'ëes gúús ka dtcòma hãa sa tsáá hëé naka Nqari ba hëéthëé tsao ka cúí ga q'ãaèa hãa. Ts'ee-ts'eekg'aièa baa khòèm ëe gam koe qãè ii sa kúrúan ka ntcoese tama ba.

23 Igaba khòèm ëe tc'òóm kò ko ne ko káíse tèèse ba

xgàràèa hãa, dtcòmàn cgoam tc'õó tama khama; si wèès gúùs ãe dtcòmàn koe guu tama sa chìbi si i.

15

C'ãe ne qãè-tcaokagu, tsáá ka tamase

¹ Gatá ncãe qari ii ta méé ta gane ãe dtcòmà ne koe kg'amka ii ne gane di tààè-q'ooan koe hùi, naka taa táá gatá qãè-tcaokaguse guu. ² Wèém khòè ba méém gam ka c'ãe ba qãè-tcaokagu, nxãasegam gha qãèan hòò a tshàoa ghùè ka. ³ Krestem igabam kò táá qãè-tcaokaguse khama, igaba ncãe i ma góásea a ko máá: “Gane ãe cóè Tsia hãa ne di cóèkua nea Tíi koe hààraa,” témèè khamaga ma. ⁴ Wèè zì gúù zì ncãe xg'ao góàèa hãa zia góàèa, xгаа-xгаа ta a zì gha ka, nxãasega ta gha *Nqarim di zì Tcgãya* zì koe guua hãa qáo tcáóan hãé naka ghùi-ghui-tcáókuan hãéthhée koe guu a nqòòan úú ka.

⁵ Nqarim ncãe qáo tcáóan hãé naka ghùi-ghui-tcáókuan hãéthhée di ba méém kg'òèa xg'aeàn òim tc'ãe ba máà tu u, ãe tu ko Jeso Kreste ba xùri ka, ⁶ naka tu nxãasega xg'ae naka Nqarim gatá òim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba cúím òòm cgoa dqòm.

Qãè tchõà nea Juta ne hãé naka qhàò zì di ne hãéthhée di i

⁷ Gaa domka méé tu gatu ka c'ãe ne qãèse hààkagu, ãem ma Kreste ba ma qãèse hààkagu tua hãa khamaga ma, nxãasegam gha Nqari ba dqòmèè ka. ⁸ Bìrí tu ur ko khama a ko máá, Kreste ba kò ãe q'ãe nqãa-qgai khòòèa hãa ne òim qãà ba kúrúse, Nqari ba tseegu di Me e sam gha x'ái ka, nxãasega zì gha Abrahama xuku xu kò nqòòokaguèa

hãa zi gúù zi tseegukaguè ka, ⁹ naka gataga ãe tãá zi qhàò zi di ne gha Nqari ba Gam di cgómkuan domka dqòm ka, ncêe i ma góáèa hãa a ko máá:

“Gaa domkar gha tãá zi qhàò zi di ne xg'aeku koe dqòm Tsi,

a ra a gha cg'õèa Tsi nxáè,”
téméè khama,

¹⁰ a i a ko gaicara máá:

“Qãè-tcao tu, tãá zi qhàò zi di tuè,
Gam di ne khòè ne cgoa,” téméè.

¹¹ A ko gaicara máá:

“X'aiga ba dqòm, gatu wèé tu tãá zi qhàò zi di tuè,
naka méé ne wèé ne khòè ne dqòm Me,”

téméè.

¹² Me ko gaicara Isaia ba máá:

“Jesem dim Tobe ba gha hàà,
Gaam ãe gha tãe a tãá zi qhàò zi di ne dim Tc'ãà-
cookg'ai ìi ba,

ne gha tãá zi qhàò zi di ne Gam koe nqòòan úú,”
téméè.

¹³ Nqarim ncêe nqòòan ko Gam koe guu ba méém wèé qãè-tcaoan hẽé naka tòókuan hẽéthẽé cgoa cg'oè-cg'oe tu u, ãe tu ko Gam koe dtcòm ka, naka tua gha nxãasega Tcom-tcomsam Tc'ẽem di qarian ka cg'oèa nqáése nqòòan koe.

Chõò-q'oo sa hẽé naka tsgàmku zi hẽéthẽé e (15:14–16:27)

Paulo ba tãá zi qhàò zi dim x'áè úú-kg'ao me e

¹⁴ Tíi qõe ga tuè, tíi igabar gatu ka kaisa tcoman úúa hãa, gatu qãèan ka cg'oèa, a q'ãan di tc'ẽean wèé ka cg'oè-cg'oèèa hãa sa, a tu a qarian úúa hãa xгаа-xgaaku tu gha di i. ¹⁵ Igaba ra kò c'ẽe zi qgái

zi koe kgoarasea hãase góá máá tu u, a ko tc'ëe-tc'ëese tu u, cgómkuan ncëer Nqarim ka máàèa domka, ¹⁶ nxãasegar gha tãá zi qhàò zi di ne koe Jeso Krestem dim tséé-kg'ao ba ii ka. Peresitim khamar ko ma Nqarim di qãè tchõàn xгаа-xгаа, nxãasega ne gha tãá zi qhàò zi di ne dàòa-mááku sa ii, ncëe gha Tcom-tcomsam Tc'ëem ka qáòa tcg'òò a cúia tòòè, a Nqarim ka qãèse hààkaguè sa.

¹⁷ Gaa domkaga ra ko Jeso Krestem koe, tiri tsééan Nqari bar kúrúa máána hãa domka dqomse, ¹⁸⁻¹⁹ a cuiskaga c'ëe gúù kaga kg'uia hãa tite, Krestem tíi koe kúrúa hãas tséés ka cúí oose. *Tiri* kg'uiian hée naka tsééan hée, naka x'ái zi hée naka are-aresa zi gúù zi di qarian hēéthēé cgoa, naka Nqarim dim Tc'ëem di qarian cgoa hēéthēem ko Krete ba tãá zi qhàò zi di ne kúrú ne *Nqari ba* komsana. Ra kò gatà iim dàòm ka Jerusalem koe guu, a ra a wèém nqõó ba nxama-nxama, a Iliriko koe ga síí, a síí Jeso Krestem di qãè tchõàn cg'oèa hãase xгаа-xгаа. ²⁰ Wèé x'aèan kar kò ko èem Krete ba q'ãaè tama koer gha qãè tchõàn xгаа-xгаа sa tc'ëe, nxãasegar gha tãá c'ëem khóèm dis tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe guu a tshàoa ghùì ka. ²¹ Igaba ncëe i ma góásea hãa a ko máá:

“Gane èe qanega Gam ka bìrièe tama
ne gha bóò,

ne gha gane èe Gam ka kóm tama
ne kóma q'ãa,”

témée khama.

²² Ncëes gúùs domkar kòò káíse xgáè-kg'ammè a hàà cgae tu u tama.

Paulo ba ko Roma ne gam di zi kàa zi ka bìrí

23 Igaba ncēeska, ncēe zi xg'aeku zi koer gha tsée qgáia káà a, ra kò gataga ncìisega hàà cgaea tu xgónèa hãa, 24 khamar birísea hãa gatàr gha hēé sa, ēer ko Spaine koe qōò ka. Eēr ko *Roma koe* tcana nqáé kar gha bóò tu u di nqòòà ner úúa hãa khama, ra gataga nqòòan úúa, ēer kò xòm x'aè-coan gatu ka qãè-tcaokaguèa xg'ara ka tu gha tiris qōòs koe hùì te di i. 25 Igabar ncēeska dàò q'oo koe hãa a ko Jerusalema koe qōò, gaa koe hãa ne dtcòm-kg'ao ne di hùia ner gha úú ka. 26 Maketonia hēé naka Akaia hēéthēé *di ne dtcòm-kg'ao ne* kò bóò i qãèa máá nea hãa, Jerusalema koe hãa ne dtcòm-kg'ao ne ēe dxàua hãa ne ne ga aban tcg'òóa máá sa khama. 27 Gatà hēéan ka ne kò qãè-tcaokaguèa hãa, i kò gataga kg'anoa hãa gatà ne ga hēé sa. Ncēè *Juta ne* kòò tc'ēm di ts'ee-ts'eekg'aikuan tãá zi qhàò zi di ne máà, ne i gataga thée kg'anoa hãa *tãá zi qhàò zi di ne* ga nqòóm di zi gúú zi ēe ne úúa hãa zi thée *Juta ne* máà sa khama. 28 Ra gha nxãaska ēer ko ncēes tsée sa kúrúa xg'ara, a ko tseeguan kaga ne ncēe aban hòòà hãa sa bóò, kar gha Spaine koer ko qōò ka tcãà cgae tu u a nqáé. 29 Ra q'ana hãa ēer ko hàà cgae tu u, ner gha cg'oèa hãa ts'ee-ts'eekg'aikuan Krestem di cgoa hàà sa.

30 Tíi qōe ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka hēé naka Tc'ēm di ncàmkuan ka hēéthēé, ra ko dtcàrà tu u, tíi cgoa tu gha xg'ae a qarika Nqari ba còrèa máá te sa. 31 Nxãasegar gha ēe dtcòm-kg'ao tama ne Jutea koe hàna ne koe kgoaraè ka, i gha gataga tiri tsééan Jerusalema di gaa koe hãa ne dtcòm-kg'ao ne qãè-tcaokagu ka, 32 nakar gha nxãasega Nqarim kò ncàmà hãa ne qãè-tcaoan cgoa

hàa cgae tu u, naka raa gatu dis xg'aes ka kaba-
kabaè. ³³ Nqarim tòókuan di ba méém gatu wèé tu
cgoa hãa. Amen.

16

Tsgámkaguku zi

¹ Gatá ka qōeses Febe sar ko koara máá tu u,
Kenkerea koe hãnas kerekes dis qãa sa, ² a ko
dterà tu u, X'aigam koe tu gha qãese hàakagu si sa,
dterà-k'ao ne kg'anoa hãam dàòm cgoa, naka tua
ēs ga ko hùikuan qaa qgài koe hùì si, kái ne khòè
nes hùia hãa domka, tíí ga ra hēéthēé e.

³ Perisila* sa hēé naka Akila ba hēéthēé khara
tsgámkagu, ncēe ko Jeso Krestem koe tíí cgoa
tséé khara. ⁴ Tíí domka khara kò kg'ōèa khara
cg'oè-cg'oegas qgàis koe tcãà. Tíí cúí ra qãè-
tcaoa máá khara a tama, igaba zi ko tãá zi qhàò
zi di zi kereke zi wèé zi thēé qãè-tcaoa máá
khara a. ⁵ Gakhara dim nquum koe ko xg'aes
kereke sa thēé tsgámkagu.

Tirim ncàm-khoem Epeneto ba thēé tsgámkagu,
ncēe Asia dim khòèm tc'ãà a Krestem koe
máàsea hãa ba.

⁶ Maria sa tsgámkagu, ncēe kaisase tséé tua hãa
sa.

⁷ Anteroniko ba hēé naka Juniase ba hēéthēé
tsara tsgámkagu, tiris qhàòs di tsara, ncēe xae
kò xg'ae a qáèèa hãa tsara. C'ēe xu x'àè úú-
kg'ao xu ka kaisase tcommèa hãa tsara, a tíí ka
kg'aia Krestem koe hààraa tsara.

⁸ Ampeliato ba tsgámkagu, tirim ncàm-khoe ba,
X'aigam koe.

* **16:3:** Perisila - Gerika sa ko “Perisika” témé.

- 9 Urebano ba tsgámkagu, gatá cgoa ko Krestem koe tsée ba, naka Setakuse ba hěéthěé e, tí tcáràm ncàm-ncamsa ba.
- 10 Apelese ba tsgámkagu, ncěe kò Krestem koe kúrúa bóòè, a tchàno ii ba.
Arisetobulom dis x'áé-q'oos di ne tsgámkagu.
- 11 Tirim qhàòm Herodione ba tsgámkagu.
Narekisom dis x'áé-q'oos di ne tsgámkagu, gane ěe X'aigam koe hàna ne.
- 12 Terufena sa hěé naka Terufosa sa hěéthěé sara tsgámkagu, X'aigam di sara tsée-kg'ao sara.
- Tíí tcáràs ncàm-ncamsas Peresise sa tsgámkagu thěé, ncěe X'aigam koe kaisase tséea hãa sa.
- 13 Rufase ba tsgámkagu, X'aigam ka nxará tcg'òóèa ba, naka gam ka xòò sa hěéthěé e, ncěe kò gataga tiris xòò sa ii sa.
- 14 Tsgámkagu Asunekireto ba hěé, naka Felegone ba hěé, naka Heremese ba hěé, naka Paterobase ba hěé, naka Heremase ba hěé naka tíí qōe ga xu hěéthěé e, ěe gaxu cgoa hàna xu.
- 15 Tsgámkagu Filolego ba hěé, naka Julia sa hěéthěé khara, naka Nereo ba hěé, naka gam ka qōese sa hěé, naka Olumpase ba hěé, naka wèé ne dtcòm-kg'ao ne ěe gane cgoa hàna ne hěéthěé e.
- 16 Tcom-tcomsas x'obèkus cgoa tu tsgámkaguku.
Wèé zi kereke zi Krestem di zia ko tsgámkagu tu u.
- 17 Tíí qōe ga tuè, dtcàrà tu ur ko, gane ěe ko q'aa-q'aasean óága ne, a ko ěe tu xgaa-xgaaèa hãa guúan ko ntcoe zi guú zi dàòà tu q'oo koe tòó ne koe tu gha q'õése sa; tcg'oaragu ne. ¹⁸ Eěta ii ne khòè nea

gatá dim X'aigam Kreste ba tsééa máá tama, igaba ne ko gane di ncààn kúrúá máá. Gane di kg'uian t'òè-t'òeèa hãa, a qãè khama xam cgoa ne ko ãe kg'amka tc'ëe ne di tcáóan qàe-qae. ¹⁹ Wèém khóè ba gatu di komsana-q'ooan ka q'ana hãa, ra gaa domkaga gatu domka qãè-tcoa hãa. Igabagar ko tc'ëe, tc'ëega tu gha ii sa ãe qãè iis koe, naka tua gha káà chìbi ii ãe cg'ãè iis koe.

²⁰ Nqarim tòókuan di ba gha xòm x'aè-coa q'oo koe satana ba nqàrè-kg'ama tu koe cg'ám-cg'am.

Gatá dim X'aigam Jesom di cgómkuan méé i gatu cgoa hãa.

²¹ Timoteom tíí cgoa ko tséé ba ko tsgámkagu tu u. Xu ko gataga thée tiri xu qhàò xu Lukio ba hëé, naka Jasone ba hëé naka Sosipatere ba hëéthëé xu tsgámkagu tu u.

²² Tíí Teretio ra, ncëes tcgãyas dir goá-kg'ao ra ko X'aigam koe tsgámkagu tu u.

²³ Gaio ba ko tsgámkagu tu u, ncëer x'áéa ba koe x'ãèa hãa ba, si ko wèés kereke sa x'áéa ba koe xg'ae.

Erasetom ncëe kòre-kg'aom x'áé-dxoom di marian di ba ko tsgámkagu tu u, naka gatá ka qõesem Kareto ba hëéthëé e. ²⁴ †

Còo di dqòmkoa ne

²⁵ Nqari ba méém dqòmme! Qãè tchòàn ãer kòo Jeso Krestem ka xгаа-xгаа cgoa gha qari-qari tu u di qarín úúa ba. Xgòre-kg'aisean ncëea kò c'úúsea hãa tseguan ga a, ncëe kò nqáéa hãa kurian kái ka

† **16:24:** C'ëe zi tcgãya zi Gerika di zi ncëe xùri ko kg'uian úúa: 24Cgómkuan gatá dim X'aigam Jeso Krestem di méé i gatu wèé tu cgoa hãa. Amen.

kò chómsea hãa a, ²⁶ igabaga ncẽeska xgòre-kg'aièa hãa a, a porofiti xu ka góàèa zi Tcgãya zi koe guu a x'áièa hãa, a chõò tamam Nqarim tcg'òóa hãa x'áèan koe guu a wèé zi qhàò zi q'ãakaguèa hãa, nxãasega zi gha dtcòm a komsana Me ka.

²⁷ Ncẽem Nqarim cúisega tc'ẽega ba méém Jeso Krestem koe guu na chõò tamase dqomèmè! Amen.

Kabas Qae-xg'ae sa
The New Testament in the Naro language of Botswana
copyright © 2012 The Bible Society of Botswana

Language: Naro

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

d01ddea0-c0e8-5bc4-86fa-b235639fa99b